

Hallituksen esitys Eduskunnalle sijoitusrahastolaiksi sekä laeiksi eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksen tavoitteena on kehittää Suomen arvopaperi- ja sijoitusmarkkinoita ja parantaa arvopaperisäästäjien ja muiden arvopaperisijoittajien oikeusturvaa lainsäädännöllisin keinoin. Arvopaperisäästämistä pyritään näin ollen lisäämään sellaisten laitosten avulla, jotka toimisivat erityislainsäädännön, sijoitusrahastolainsäädännön, puitteissa. Sijoitusrahastojen kautta tapahtuvat arvopaperisijoitukset voisivat lisätä ja monipuolistaa olemassa olevia sijoitusvaihtoehtoja. Tällainen sijoitustoiminta koituisi koko kansantalouden hyödyksi parantaessaan yritystoiminnan taloudellisia toimintaedellytyksiä, lähinnä riskipääoman tarjonnan ja kysynnän mahdollisuuksia. Näin ollen esityksen tavoitteisiin kuuluukin myös sijoitusmielessä hakeutuvan säästö pääoman kanavoiminen tuotannolliseen toimintaan taloudellisesti järkevällä ja tuottavalla tavalla.

Sijoitusrahastotoiminnalla tarkoitetaan sellaista toimintaa, jossa yleisöltä hankitaan varoja osakeisiin ja muihin arvopapereihin suuntautuvia sijoituksia varten ja jossa yleisön varoilla tehdyt sijoitukset kootaan yhteiseen rahastoon, sijoitusrahastoon, jonka omistusoikeus kuuluu yleisölle eli sijoittajille yhteisesti. Sijoitusrahastotoimintaan kuuluu lisäksi sijoitusrahastojen hallinto ja eräät muut varainhankintaan ja sijoitustoimintaan liittyvät tehtävät, joista huolehtii osakeyhtiömuotoinen rahastoyhtiö. Esikuva sijoitusrahastolainsäädännölle on haettu lähinnä Ruotsista, Norjasta, Tanskasta ja Englannista. Lisäksi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (OECD) on hyväksynyt standardisäännöt tällaista toimintaa koskevalle jäsenmaiden lainsäädännölle. Myös nämä standardisäännöt on pyritty ottamaan huomioon esitystä laadittaessa.

Sijoitusrahasto olisi näin ollen pääasiallisesti osakkeista ja muista arvopapereista koostuva rahasto, jossa arvopaperisäästämiseen yleensä liittyvä riski jakautuisi useammalle arvopaperille ja useampien sijoittajien kesken. Rahaston omistai-

sivat siihen sijoittaneet henkilöt tai yhteisöt yhteisesti. Näin ollen rahastoa hoitava rahastoyhtiö ei omistaisi rahastoon kuuluvia varoja ja muuta omaisuutta, mikä erottaa sijoitusrahastotoiminnan tavallisista sijoitusyhtiöistä, joissa yleisön varat sisältyvät sijoitusyhtiön osakepääomaan. Rahasto ei ole oikeushenkilö, mutta verotuksellisesti sitä käsiteltäisiin itsenäisenä verosubjektina. Sijoitusrahasto ei toimisi itsenäisesti, vaan rahastoyhtiö hoitaisi kaikki rahastoa koskevat toimet.

Ehdotuksen mukaan sijoitusrahastotoimintaa saisi harjoittaa vain rahastoyhtiö, joka olisi osakeyhtiölainsäädännön mukainen osakeyhtiö. Rahastoyhtiö perustaisi sijoitusrahaston, hankkisi yleisöltä varoja ja sijoittaisi ne edelleen arvopapereihin. Lakiehdotus sisältää useita rahaston omistajien asemaa turvaavia säännöksiä. Rahaston omistajat saisivat valita edustajansa rahastoyhtiön hallitukseen. Riskien vähentämiseksi lakiehdotuksessa on asetettu rajoja varojen sijoittamiselle eri kohteisiin. Lisäksi on eri keinoin pyritty rajoittamaan niin rahastoyhtiön osakkeenomistajien kuin myös sijoittajienkin vaikutus- ja määräämisvaltaa niissä yrityksissä, joihin sijoitusrahaston varat on sijoitettu. Esityksen tavoitteena ei ole määräämisvallan lisääminen vaan sijoitusmielessä hakeutuvan pääoman kanavoiminen eri kohteisiin taloudellisesti järkevällä tavalla.

Esityksen mukaan valtiovarainministeriö myöntäisi rahastoyhtiölle toimiluvan ja vahvistaisi sen yhtiöjärjestyksen. Rahastoyhtiöt ehdotetaan valtiovarainministeriön alaisen pankkitarkastusviraston valvontaan. Rahastoyhtiön vakavaraisuutta turvataan säännöksellä yhtiön vähimmäisosakepääomasta. Sijoitusrahastoon kuuluvat arvopaperit ja muut varat olisi säilytettävä yhdessä tai useammassa säilytyspankissa, joka vastaanottaisi ja suorittaisi myös rahastoa koskevat maksut. Säilytyspankkina voisi toimia ainoastaan liikepankki, säästöpankki, osuuspankki tai Postipankki.

Sijoitusrahastotoimintaan sisältyy useita erityispiirteitä. Tämän vuoksi lakiehdotukseen sisältyy tilintarkastusta ja tilinpäätöstä, sijoitusrahastotoiminnan luovuttamista ja lopettamista koskevat säännökset sekä vahingonkorvaus- ja rangaistus-säännökset.

Sijoitusrahaston kautta tapahtuva arvopaperisäästäminen on tarkoitus saattaa verotuksellisesti samaan asemaan kuin suora arvopaperisäästäminen. Yhtäläisen verotuskohtelun toteuttaminen edellyttää kuitenkin useiden verolakien muuttamista. Hallitus on katsonut, että on tarkoituksenmukaista, ettei kyseisten verolakien muuttamisesta anneta esitystä tämän hallituksen esityksen yhteydessä vaan vasta sen jälkeen, kun sijoitusra-

hastolainsäädännön voimaantuloajankohta on eduskuntakäsittelyn yhteydessä varmistunut.

Sen johdosta, että rahastoyhtiöt tulevat pankkitarkastusviraston valvontaan, pankkitarkastuslakiin ehdotetaan tehtäväksi tarpeelliset muutokset. Samoin ehdotetaan, että tehtäisiin tarpeelliset lisäykset kirjanpitolakiin, elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettuun lakiin, taloudellisen kilpailun edistämisestä annettuun lakiin ja eräistä yhteisomistussuhteista annettuun lakiin sekä velkakirjalakiin.

Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	4	1.7. Laki velkakirjalain 24 §:n muuttamisesta ...	23
1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys	4	2. Voimaantulo	24
1.1. Tavoitteet	4	3. Säättämisyjärjestys	24
1.2. Keinot	5	LAKITEKSTIT	24
2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	8	1. Sijoitusrahastolaki	24
2.1. Nykyinen tilanne	8	2. Laki pankkitarkastuslain muuttamisesta	33
2.2. Asian valmistelu ja lausunnonantajat	8	3. Laki kirjanpitolain 1 §:n muuttamisesta	35
3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset	9	4. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	35
4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9	5. Laki taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	35
4.1. Sijoitusrahaston kautta tapahtuvan arvopaperisäästämisen verotus	9	6. Laki eräistä yhteisösuhteista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	36
4.2. Sijoitusrahastolainsäädännön vaikutus muuhun lainsäädäntöön	10	7. Laki velkakirjalain 24 §:n muuttamisesta	36
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10	LIITE 1	37
1. Lakiehdotusten perustelut	10	Rinnakkaistestit lakiehdotuksista 2—7	37
1.1. Sijoitusrahastolaki	10	LIITE 2	42
1.2. Laki pankkitarkastuslain muuttamisesta	23	Luonnokset sijoitusrahastolaista johtuvista muutoksista verolainsäädäntöön	42
1.3. Laki kirjanpitolain 1 §:n muuttamisesta	23		
1.4. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta	23		
1.5. Laki taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta	23		
1.6. Laki eräistä yhteisösuhteista annetun lain 1 §:n muuttamisesta	23		

YLEISPERUSTELUT

1. Esityksen yhteiskunnallinen merkitys

1.1. Tavoitteet

Suomen kansantalouden säästämisaste on kansainvälisesti verrattuna korkea. Kotitalouksien nettosäästäminen on kuitenkin suhteellisen vähäistä. Lisäksi säästöjen sijoituskohteet ovat olleet yksipuolisia, sillä sijoitukset ovat keskittyneet lähinnä pankkitalletuksiin ja omistusasuntoihin sekä obligaatioihin ja muihin joukkovelkakirjoihin. Sen sijaan osakesäästäminen on kansainvälisesti ottaen varsin vähäistä ja arvopaperimarkkinat ovat kehitymättömät. Helsingin Arvopaperipörssin viimeaikainen kehitys osoittaa kuitenkin, että kiinnostus arvopaperisäästämiseen on kasvussa. Suuri osa tähänastisesta kasvusta kohdistuu kuitenkin joukkovelkakirjoihin. Osakekauppa on edelleen kansainvälisessä vertailussa varsin pientä, joskin se on voimakkaassa kehitysvaiheessa.

Kotitalouksien pankkisäästämistä on ylläpitänyt tavoitesäästäminen. Muun muassa oman asunnon hankintaan tähtäävän etu- ja jälkikäteisäästämisen vähentyessä tavoitesäästämisen odotetaan lähitulevaisuudessa taantuvan.

Suomessa puuttuu muissa maissa yleisesti käytössä oleva kollektiivinen arvopaperisäästämismuoto, joka antaisi piensäästäjille mahdollisuuden turvallisesti ja vaivattomasti osallistua arvopaperisäästämiseen. Tavallisesti piensäästäjän tiedot talouselämästä ja yritysmaailmasta ovat puutteelliset ja mahdollisuudet sijoituskohteiden taloudellisen kehityksen seuraamiseen ovat rajoittuneet. Sen lisäksi piensäästäjän käytettävissä olevat varat eivät useinkaan riitä useampien sijoituskohteiden hankkimiseen sijoitusriskien vähentämiseksi.

Vieraan pääoman osuus Suomen teollisuudessa, noin 70—80 % yrityksen omasta pääomasta, on kansainvälisesti varsin korkea. Liian suuri vieraan pääoman osuus on todettu aiheuttavan yrityksille eräitä kielteisiä vaikutuksia, ennen kaikkea korkeita pääomakustannuksia, jotka puolestaan vaikuttavat yrityksen kilpailukykyyn, kannattavuuteen ja työllisyyteen heikentävästi. Arvopaperimarkkinoiden kehitymättömyys on ollut yksi syy riskipääoman tarjonnan vähyteen. Myös

verotukselliset syyt ja viime aikoihin saakka vallinnut alhainen reaalikorko on voimakkaasti vaikuttanut yritysten velkaantuneisuuden lisääntymiseen.

Kotitalouksien säästämisasteen ylläpitämiseksi, olisi tärkeää kehittää uusia säästämis- ja sijoitusmuotoja. Säästämisen kanavoimiseksi myös yritystoimintaan olisi edistettävä osakesäästämistä. Sijoitusrahastojen kautta tapahtuvan arvopaperisäästämisen aloittamiseen Suomessa on sekä ilmeinen tarve että edellytykset.

Esityksen tavoitteena on kehittää Suomen pääomamarkkinoita, lähinnä arvopaperi- ja sijoitusmarkkinoita ja niiden toimivuutta, sekä parantaa arvopaperisäästäjien ja muiden arvopaperisijoittajien oikeusturvaa lainsäädännöllisin keinoin. Arvopaperisäästämistä pyritään lisäämään sellaisten laitosten avulla, jotka toimisivat erityislainsäädännön, sijoitusrahastolainsäädännön puitteissa. Sijoitusrahastojen kautta tapahtuvat arvopaperisijoitukset voisivat lisätä ja monipuolistaa olemassa olevia sijoitusvaihtoehtoja. Tällainen sijoitustoiminta koituisi koko kansantalouden hyödyksi parantaen samalla esimerkiksi yritystoiminnan taloudellisia toimintaedellytyksiä, lähinnä riskipääoman saannin mahdollisuuksia. Monien muiden maiden sijoitusrahastojen toiminnasta saatujen kokemusten mukaan erityisesti pien- ja keskiuurit yritykset ovat hyötynet lisääntyvistä riskipääoman saannin mahdollisuuksista. Tavoitteena ei ole pyrkiä sijoitusrahastojen kautta lisäämään vaikutus- ja määräämisvaltaa niissä yrityksissä ja muissa kohteissa mihin rahaston varat tultaisiin sijoittamaan. Sen sijaan sijoitusrahastolainsäädännöllä pyritään sijoittajan oikeusturvan lisäämiseen sekä tämän lisäksi eri keinoin rajoittamaan määräämisvallan lisäämistä ja keskittymistä. Tavoitteena on, kuten edellä on käynyt ilmi, vain sijoitusmielessä hakeutuvan säästö-pääoman kanavoiminen tuotannolliseen toimintaan taloudellisesti järkevällä ja tuottavalla tavalla.

Arvopaperisäästäminen voisi tapahtua pienien säästö-pääomin ja tällöin suuri yleisö saataisiin kiinnostumaan arvopaperisäästämisestä. Tarkoituksena on, että sijoitusrahastojen kautta tapahtuva säästäminen muodostuisi pitkäaikaiseksi. Sijoitusrahaston kautta varat sijoitettaisiin moniin eri kohteisiin, jolloin riski suoraan arvopaperisäästämiseen verrattuna olisi jossain määrin pie-

nempi sijoittajaa kohden. Tämä parantaisi yleisesti pääomamarkkinoiden toimivuutta ja voisi siten myös edistää suoraa omistusta. Yritysten mahdollisuudet hankkia riskipääomaa kasvaisivat. Riskipääoman tarjonnan lisäys ei kuitenkaan välttämättä kaikissa tapauksissa lisäisi yritysten halukkuutta lisätä omaa pääomaa. Uusi säästämismuoto voisi kuitenkin nopeuttaa jo käynnissä olevaa rahoitusmarkkinoiden kehittymistä ja samalla luoda edellytyksiä riskipääoman kysynnän, esimerkiksi uusemissioiden lisäämiseen. Vakavaisuuden parantaminen voisi edistää myös yritysten kansainvälistä toimintaa. Verotuksellisesti sijoitusrahaston kautta tapahtuva omistus tulisi saattaa samaan asemaan kuin suora omistus.

1.2. Keinot

Lähes kaikissa OECD-maissa on arvopaperimarkkinoita ja erityisesti osakesäästämistä pyritty kehittämään. Erääksi yleiseksi keinoksi ovat tällöin tulleet sijoitusyhtiöt ja -rahastot. Niistä on yleensä olemassa erityinen lainsäädäntö. Niiden toimintaan on kiinnitetty huomiota myös kansainvälisissä yhteyksissä. OECD:n puitteissa hyväksyttiin jo vuonna 1972 eräitä sijoitusrahastotoimintaa koskevia suosituksia, joilla lähinnä pyrittiin parantamaan arvopaperisäästäjien oikeusturvaa. Myös Euroopan Neuvosto on vuonna 1972 antanut vastaavanlaisen suosituksen.

Ruotsissa sijoitusyhtiötoimintaa harjoittavat sekä tavalliset osakeyhtiöt, joihin sovelletaan osakeyhtiöolainsäädäntöä että ns. rahastoyhtiöt osakerahastojen välityksellä. Niiden toimintaa sääntele vuoden 1975 alussa voimaan tullut osakerahastolaki (Aktiefondslag). Lain tarkoituksena on parantaa arvopaperisäästäjän oikeusturvaa sekä edistää arvopaperisäästämistä. Laki rakentuu rahastoperiaatteelle. Sijoitusyhtiötoiminta eri muodoissa on Ruotsissa saavuttanut suuren suosion. Esimerkiksi Ruotsissa toimi vuoden 1985 tietojen mukaan kaikkiaan 180 erilaista osake- ja sijoitusrahastoa. Norjassa oli vuodesta 1970 lähtien voimassa väliaikaiseksi tarkoitettu laki sijoitusyhtiöistä. Se on korvattu uudella pysyväksi tarkoitettulla osakerahastoja koskevalla lailla (Lov om aksjefond), joka pääpiirteittäin vastaa Ruotsin lainsäädäntöä. Laki tuli voimaan vuoden 1981 alusta. Myös Tanskassa on kollektiivista säästämistä koskeva vuonna 1983 voimaan tullut laki (Lov om investeringsforeninger). Laki rakentuu yhdistysperiaatteelle ja sen mukainen järjestelmä

poikkeaa huomattavasti Ruotsin ja Norjan laeista.

Sijoitusyhtiö- tai osakerahastolainsäädäntöä on useissa muissakin Euroopan maissa. — Näistä voidaan mainita muun muassa Iso-Britannia, Ranska, Saksan liittotasavalta, Sveitsi, Itävalta ja Belgia.

Rahastomuoto on muissa maissa todettu käyttökelpoiseksi, toimivaksi ja melko turvalliseksi. Osakeyhtiön muodossa tapahtuvaa sijoitustoimintaa ei ole pidetty tarkoituksenmukaisena muotona silloin kun on pyritty luomaan puitteita järjestetyille ja riskiakoperiaatteelle rakentuvalla arvopaperisäästämislle. Rahastoratkaisu on yleinen muissa Euroopan maissa. OECD suosittaa sijoitustoiminnan harjoittamista nimenomaan rahastomuotoisena. Tästä syystä OECD:n vuonna 1972 hyväksymät sijoitusrahastotoimintaa koskevat standardisäännöt on pyritty ottamaan huomioon esitystä laadittaessa. Myös Euroopan Neuvosto on vuonna 1972 hyväksynyt samantapaiset standardisäännöt kuin OECD. Lakiesitys rakentuu lakitekniillisesti pitkälti Ruotsin ja Norjan sekä eräiltä osin myös Tanskan vastaavaan lainsäädäntöön, jossa itse asiassa on jo huomioitu OECD:n ja Euroopan Neuvoston edellä mainitut standardisäännöt. Näin ollen lakiesitys toteuttaisi omalta osaltaan muun muassa niitä tavoitteita, joita on asetettu lainsäädännön yhtenäistäminen pohjoismaissa.

Sijoitusrahastojen kautta tapahtuvalla arvopaperisäästämislle helpotettaisiin varsinkin pienestä säästämisen mahdollisuuksia osallistua arvopaperisäästämiseen. Sijoittaminen voisi tapahtua yksinkertaisesti ja ilman suurempaa taloudellista asian- tuntemusta sekä melko riskittömästi. Pienelläkin sijoituspääomalla olisi mahdollisuus saada turvallinen, tuottoisa ja lisäksi likviidi sijoitus.

Ehdotus sijoitusrahastolaiksi rakentuu rahastojärjestelmälle, jossa yleisön varoilla hankitut osakkeet ja muut arvopaperit kootaan yhteiseen rahastoon, sijoitusrahastoon. Arvopaperisäästämiseen yleensä liittyvät suuremmat tai pienemmät riskit voidaan rahastossa jakaa useammalle arvopaperille ja samalla myös useampien sijoittajien kesken. Omistusoikeus sijoitusrahastoon kuuluvaan omaisuuteen kuuluisi yleisölle eli niille sijoittajille yhteisesti, jotka ovat sijoittaneet omaa rahastoon. Kukin sijoittaja saisi näin ollen oikeuden määrättyyn rahasto-osuuteen rahastossa olevaan omaisuuteen, lähinnä sijoitusrahastossa olevan omaisuuden kunakin ajankohtana laskestusta arvosta. Sijoittajista tulee näin ollen rahasto-osuuden omistajia samalla tavalla kuin

osakkeisiin suoraan sijoittavasta henkilöstä tai yhteisöstä tulee osakkeenomistaja.

Varojen hankkimiseen yleisöltä ja näiden varojen sijoittamiseen edelleen arvopapereihin liittyviä käytännön toimia hoitaisi osakeyhtiömuotoinen rahastoyhtiö. Rahastoyhtiön olennaisin tehtävä olisi siis yleisön puolesta sijoittaa varat niin hyvin kuin mahdollista ja hoitaa rahastoon kertynyt omaisuus niin hyvin kuin mahdollista. Rahastoyhtiön tehtävänä olisi lisäksi hoitaa muita sijoitusrahaston hallintoon liittyviä tehtäviä. Edellä sanotusta selvää myös se seikka, ettei rahastoyhtiö omistaisi sijoitusrahastoa ja rahastossa olevaa omaisuutta, kun omistusoikeus rahastoon kuuluvaan omaisuuteen tulisi lakiehdotuksen mukaan kuulumaan sijoittajille yhteisesti. Tämä seikka erottaa sijoitusrahastot sellaisista sijoitusyhtiöistä, joissa yleisö merkitsee sijoitusyhtiön osakkeita rahasto-osuuksien asemesta. Tällaisissa sijoitusyhtiöissä yleisön sijoittamat varat kuuluvat sijoitusyhtiön omaisuuteen eli sijoitusyhtiön osakepääomaan. Sijoitusyhtiön mennessä konkurssiin yleisön sijoittamat varat eivät näin ollen ole turvassa. Tässä suhteessa rahastoyhtiö on sijoittajan kannalta turvallisempi.

Sijoitusrahastotoimintaan liittyvät määrätty tehtävät kuten esimerkiksi arvopapereiden säilytys ja maksuliikkeen hoitaminen tulisi antaa rahalaitosten hoidettavaksi. Tällaisina säilytyspankkeina saisi toimia vain talletuspankit eli liikepankit, säästö- ja osuuspankit sekä Postipankki.

Sijoitusrahastolaki koskisi ehdotuksen mukaan vain edellä tarkoitettua sijoitusrahastotoimintaa ja siihen kuuluvia rahastoja, rahastoyhtiöitä sekä säilytyspankkeja. Laki ei koskisi osakeyhtiömuotoisia sijoitusyhtiöitä, joiden varainhankinta yleisöltä tapahtuu siten, että yleisö merkitsee yhtiön osakkeita. Lakiehdotuksessa ei kuitenkaan ole tarkoitettu rajoittaa tai kieltää tällaisia sijoitusyhtiöitä ja niiden harjoittamaa toimintaa. Sen sijaan lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että edellä tarkoitettua kollektiivista arvopaperisääntämistä saataisiin harjoittaa vain kahdella tavalla eli sijoitusrahastotoimintana tai kollektiivista arvopaperisääntämistä harjoittavan sijoitusyhtiön osakkeita merkitsemällä.

Lakiehdotuksen mukaan yleisö sijoittaisi varoja sijoitusrahastoon. Sijoitusrahasto ei ole oikeushenkilö eikä se myöskään voi toimia itsenäisesti. Kaikki toiminnot hoitaisi sijoittajien puolesta rahastoyhtiö. Vain sellainen rahastoyhtiö, joka on saanut valtiovarainministeriöltä toimiluvan, saisi harjoittaa sijoitusrahastotoimintaa. Mikäli valtiovarainministeriö myöntää toimiluvan rahastoyhti-

öille, ministeriö vahvistaa samalla yhtiön yhtiöjärjestyksen samalla tavoin kuin esimerkiksi pankkeja perustettaessa. Rahastoyhtiön asiana on sen jälkeen perustaa yksi tai useampi sijoitusrahasto. Jokaista sijoitusrahastoa varten rahastoyhtiön tulisi laatia erilliset säännöt, joissa tarkemmin tulisi säännellä sijoitusrahastotoimintaa sekä rahastoa ja sen hallintoa koskevat asiat. Pankkitarkastusvirasto vahvistaisi nämä säännöt. Pankkitarkastusvirastolle kuuluisi lisäksi koko sijoitusrahastotoiminnan valvonta ja tarkastus. Sekä pankkitarkastus- että kuluttajansuojaviranomaiset valvoisivat kuluttajansuojalainsäädännön piiriin kuuluvia toimia.

Rahastoyhtiöllä tulisi sitä perustettaessa olla määrätyn suuruinen osakepääoma, joka lakiehdotuksen mukaan olisi vähintään 1 000 000 markkaa. Osakepääoman suuruus tulisi aina olla määrättyssä suhteessa sijoitusrahastojen yhteenlaskettuun pääomaan. Rahastoyhtiön perustajiin ja rahastoyhtiön osakkeenomistajiin nähden ei olisi muita rajoituksia kuin että ulkomaalaisilla tai ulkomaisilla yhteisöillä ei olisi oikeutta omistaa rahastoyhtiön osakkeita enempää kuin 20 prosenttia rahastoyhtiön osakepääomasta. Rahastoyhtiön toiminnan luonteen takia rahastoyhtiön hallinto järjestettäisiin mahdollisimman yksinkertaisesti ilman hallintoneuvostoa. Koska rahastoyhtiön pääasiallinen tehtävä on yleisön varojen sijoittaminen arvopapereihin, on myös tarkoituksenmukaista ja perustettua, että sijoittajat eli rahasto-osuuden omistajat saisivat myös valita edustajansa rahastoyhtiön hallitukseen. Näiden edustajien tehtävänä on lähinnä valvoa rahasto-osuuden omistajien etua sijoitusrahastotoiminnassa.

Rahastoyhtiön harjoittaman sijoitusrahastotoiminnan tulisi tapahtua ottaen huomioon rahasto-osuuden omistajien edut kaikissa tilanteissa ja myös siten, että varoja saatettaisiin mahdollisimman vähän riskeille alttiiksi. Sijoitusrahastojen varojen sijoittamista mahdollisimman tuottaviin, likviideihin ja turvallisiin kohteisiin silmällä pitäen lakiehdotuksessa on ehdotettu säännöksiä siitä, miten ja mihin kohteisiin yleisön varat on sijoitettava. Riskien jakamiseksi ja vähentämiseksi on ehdotettu säännöksiä, joilla sijoitukset ohjattaisiin erilaisiin arvopapereihin. Myös teollisuuspoliittiset ja yritystaloudelliset näkökohdat on otettu huomioon sijoituskohteiden valintaa ja siihen liittyviä rajoituksia koskevissa säännöksissä.

Pääasiallisina sijoituskohteina voisivat olla Helsingin Arvopaperipörssissä noteeratut kotimaiset arvopaperit, joita voitaisiin hankkia rajoituksetta.

Kun tästä seuraa pörssitoiminnan huomattava vilkastuminen, mikä on tällaisissa tapauksissa tapahtunut muissa maissa, on erityisen pörssiin säätäminen perusteltua. Asia on jo annettu komitean valmisteltavaksi. Muulla tavalla kuin Helsingin Arvopaperipörssissä noteerattuihin kotimaisiin arvopapereihin saataisiin sijoittaa enintään 20 prosenttia sijoitusrahaston arvosta. Vastaava määrä saataisiin sijoittaa myös ulkomaisiin arvopapereihin. Saataviin kotimaisilta pankeilta voitaisiin sijoittaa enintään 15 prosenttia sijoitusrahaston arvosta ja vaadittaessa maksettavien saatavien määrä olisi aina oltava vähintään 5 prosenttia rahaston arvosta. Sen sijaan kiinteistösisijoituksia ei sallittaisi lakiehdotuksen tavoitteisiin soveltumattomana.

Riskien vähentämiseksi ehdotetaan, että sijoitusrahaston varoja saataisiin sijoittaa saman antajan arvopapereihin vain määrättyyn määrään saakka. Ylärajaksi ehdotetaan 10 prosenttia sijoitusrahaston arvosta. Rahastoyhtiöiden ja sijoitusrahaston vaikutusvallan rajoittamiseksi osakeyhtiömuotoisissa yrityksissä ehdotetaan, että rahastoyhtiö ei saisi sijoittaa enempää kuin 20 prosenttia osakeyhtiön koko osakepääomasta ja kaikkien osakkeiden äänimäärästä.

Sijoitustoimintaa varten rahastoyhtiön on hankittava pääomia yleisöltä. Varojen hankinnassa kuin myös muussa sijoitusrahastotoiminnassa on tarpeeksi, että koko toiminnasta annetaan riittävän paljon ja oikeita tietoja sekä myös riittävän usein tällaisia tietoja. Yleisöön ja sijoittajiin päin suuntautuva tiedottaminen tapahtuisi siten, että rahastoyhtiön velvollisuutena olisi riittävän usein laatia kertomus sijoitusrahaston taloudellisesta asemasta, arvopaperisijoituksista ja sijoitusrahastotoiminnasta yleensä. Kertomus olisi ehdotuksen mukaan laadittava neljännesvuositain.

Rahastoyhtiön harjoittamaan varainhankintaan liittyy myös muitakin tehtäviä. Rahastoyhtiö olisi ehdotuksen mukaan velvollinen rahasto-osuuden omistajalle antamaan tämän omistamista osuuksista osuustodistuksen, joka voisi koskea useitakin osuuksia. Osuustodistus saadaan antaa vain sellaiselle joka on rahasto-osuuden omistajaksi merkitty rahasto-osuuksista pidettävään rekisteriin. Ennen rekisteröintiä rahasto-osuuden omistaja ei pääsääntöisesti voi käyttää sijoitusrahastolaissa säädettyjä oikeuksia. Rahasto-osuuksia koskevaa rekisteriä pitää rahastoyhtiö.

Rahasto-osuuden omistajalla olisi lakiehdotuksen mukaan aina oikeus vaatia rahasto-osuutensa lunastamista. Rahastoyhtiön velvollisuutena on tällöin hoitaa tällaiset lunastukset.

Sijoitusrahastotoiminnan turvallisuuden ja luotettavuuden takaamiseksi rahaston varat säilytettäisiin erillään rahastoyhtiön omaisuudesta julkisessa valvonnassa olevassa säilytyspankissa. Se hoitaisi myös sijoitusrahaston toimintaan liittyvän rahaliikkeen. Säilytyspankki olisi velvollinen laissa määrättyissä tapauksissa hoitamaan väliaikaisesti sijoitusrahaston hallintoa. Säilytyspankkina voisivat toimia ainoastaan liikepankki, säästöpankki, osuuspankki tai Postipankki.

Ehdotuksessa on kiinnitetty erityistä huomiota rahasto-osuuden omistajan aseman turvaamiseen. Sijoitusrahastoon kuuluvaa omaisuutta ei pääsääntöisesti saisi ulosmitata rahastoyhtiön velasta ja rahasto-osuuden omistajat eivät vastaisi henkilökohtaisesti sijoitusrahastoa koskevista velvoitteista. Rahastoyhtiö ei ilman pankkitarkastusviraston lupaa olisi oikeutettu sijoitusrahastotoimintaa varten ottamaan luottoa tai antamaan sijoitusrahastoon kuuluvaa omaisuutta pantiksi taikka muulla tavalla käyttämään tällaista omaisuutta luoton vakuutena. Ehdotus sisältää säännöksiä rahastoyhtiön vahingonkorvausvelvollisuudesta, jotka on laadittu ottaen huomioon sijoitusrahastotoiminnan sopimus- ja yhteisöoikeudelliset erikoispiirteet, rangaistuksista lain säännösten rikkomisesta sekä muista rahastoyhtiön kohdistettavista pakotteista.

Rahasto-osuuden omistajalle on oikeusturvan lisäksi tärkeää sijoituksen tuotto. Rahasto-osuuden omistajat saisivat tuoton sijoittamilleen varoille lähinnä määrättyinä voitto-osuutena ja myös osuuksien arvonnousuna. Pääsäännön mukaan enemmän kuin puolet sijoitusrahaston tilikauden voitosta tulisi jakaa rahasto-osuuden omistajalle voitto-osuutena. Jakamaton voitto-osuus olisi näin ollen lähinnä osuuksien arvonnousua, mikä siis myös koituisi sijoittajien hyödyksi. Sijoitusrahaston säännöissä tulisi lähemmin määrätä, kuinka suuri osuus tilikauden vapaasti määrättävästä voitosta tulisi jakaa rahasto-osuuden omistajille. Rahasto-osuuksien arvonnousun ja näin ollen myös ns. kasvurahastojen merkitys on kuitenkin jatkuvasti kasvanut niissä maissa, joissa sijoitusrahastotoimintaa harjoitetaan. Vastaavasti voitto-osuuksien jakamisen merkitys on vähentynyt.

Rahastoyhtiöt tulisivat esityksen mukaan valtiovaraministeriön alaisen pankkitarkastusviraston valvontaan. Pankkitarkastusvirasto toimisi myös sijoitusrahastojen rekisteriviranomaisena. Säilytyspankit lukuun ottamatta Postipankkia kuuluvat pankkitarkastuslain nojalla pankkitarkastusviraston valvontaan. Pankkitarkastusviraston sijasta valtiovaraministeriö antaisi Postipan-

kin osalta tarpeelliset määräykset ja ohjeet siihen saakka kunnes Postipankki mahdollisesti siirtyisi pankkitarkastusviraston valvontaan valmisteltavana olevaa postipankkilakia koskevan uudistuksen perusteella.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

Maassamme toimii kolme sijoitusyhtiötä. Sen sijaan meillä ei ole erityistä lainsäädäntöä sijoitusyhtiötä eikä -rahastoja varten. Omistus- eli holdingperiaatteella toimiviin sekä muihin sijoitustoimintaa harjoittaviin sijoitusyhtiöihin sovelletaan osakeyhtiölakia. Nimenomaan arvopaperisäästämiseen liittyviä erityiskysymyksiä silmällä pitäen sekä osakeyhtiölakia että muutakin yhteisöläinsäädäntöä voidaan pitää monessa suhteessa puutteellisena. Ei ole olemassa muitakaan yhteisömuotoja, jotka sopisivat tällaiseen toimintaan. Maastamme puuttuu sellainen arvopaperisäästämistä koskeva lainsäädäntö, jossa olisi erityisesti huomioitu arvopaperisäästäjien oikeusturva ja muut edut siten kuin monissa teollisuusmaissa on jo toteutettu joko kokonaan tai osittain OECD:n määräysten mukaisesti.

Ilman muutoksia nykyiset verolait asettaisivat sijoitusrahaston varoihin sijoittaneen säästäjän huonompaan asemaan kuin suoraan osakkeisiin sijoittaneen osakesäästäjän.

2.2. Asian valmistelu ja lausunnonantajat

Hallitus antoi vuonna 1977 eduskunnalle esityksen sijoitusyhtiölaiksi (hall.es. 22/77), joka esitys sittemmin raukesi. Esitys perustui päälinjoiltaan Suomen pankin johtokunnan asettaman toimikunnan vuonna 1971 antamaan mietintöön. Lakiehdotuksessa sijoitusyhtiö määriteltiin osakeyhtiölainsäädännön mukaiseksi osakeyhtiöksi, jonka tarkoituksena on harjoittaa sijoitustoimintaa sijoittamalla varoja arvopapereihin. Tavallisesta osakeyhtiöstä poiketen lakiehdotuksen mukaisella sijoitusyhtiöllä olisi ollut kaksiosainen pääoma; kiinteä eli varsinainen pääoma sekä vaihtuva pääoma. Varojen hankkiminen sijoitustoimintaan olisi tapahtunut vaihtuvasta osakepääomasta annetuilla haltijaosakkeilla. Olennaisesti samansisältöinen lakialoite (lakiesit. 182/83) tehtiin eduskunnassa vuonna 1983.

Kauppa- ja teollisuusministeriön toimesta laadittiin vuonna 1982 selvitys sijoitusyhtiöistä teollisuuspolitiikan välineenä. Mietinnön mukaan tarkoituksenmukaisin muoto sijoitusyhtiötoiminnalle olisi "osakerahasto", jonka huolenpito olisi erityisen hallintoyhtiön tehtävänä. Kauppa- ja teollisuusministeriö hankki mietinnöstä lausunnot eri viranomaisilta ja järjestöiltä, joita asia saattoi koskea. Lausunnoissa suhtauduttiin yleensä myönteisesti sijoitusrahastolainsäädännön aikaansaamiseksi. Kauppa- ja teollisuusministeriö on myös esittänyt, että valtiovarainministeriö ryhtyisi toimenpiteisiin osakerahastoja koskevan lainsäädännön aikaansaamiseksi.

Esitystä sijoitusrahastolaiksi on valmistellut valtiovarainministeriön 16 päivänä kesäkuuta 1983 asettama sijoitusrahastotyöryhmä. Työryhmään on kuulunut kaksi edustajaa valtiovarainministeriöstä sekä edustaja oikeusministeriöstä, kauppa- ja teollisuusministeriöstä, Suomen Pankista ja pankkitarkastusvirastosta. Työryhmän tehtävänä oli selvittää sijoitusrahastoja koskevan lainsäädäntöön liittyviä kysymyksiä sekä tehdä hallituksen esityksen muodossa tarpeelliseksi katsottavat lakiehdotukset. Lisäksi työryhmän tuli kiinnittää erityistä huomiota vastaavaan pohjoismaiseen lainsäädäntöön. Työryhmän mietintö valmistui 21 päivänä kesäkuuta 1984 (Työryhmämietintö 1984: VM 24).

Sijoitusrahastotyöryhmän mietinnöstä on pyydetty lausunto seuraavilta viranomaisilta, laitoksilta ja järjestöiltä: valtiovarainministeriö, oikeusministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, Suomen Pankki, pankkitarkastusvirasto, Pankkien neuvottelukunta, Teollisuuden Keskusliitto, Pienteollisuuden Keskusliitto, Keskuskauppakamari, Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto, Suomen Työnantajain Keskusliitto STK, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Suomen Yrittäjien Keskusliitto SYKL ja Osakesäästäjien Keskusliitto. Valtaosa lausunnonantajista on hyväksynyt sijoitusrahastotyöryhmän ehdotuksen pääperiaatteet. Lausunnonantajat ovat korostaneet sijoitusrahastoja koskevan lainsäädännön tarpeellisuutta ja sen aikaansaamista mahdollisimman nopeasti. Eräät lausunnonantajat ovat kuitenkin esittäneet muutosehdotuksia yksittäisten säännösten kohdalla. Esitystä tarkistettuun muotoon saatettaessa on valtiovarainministeriössä pyritty ottamaan mahdollisuuksien mukaan huomioon lausunnoissa esitetyt huomautukset. Lisäksi on lakiesityksen valmisteluvaiheessa pyritty seuraamaan muissa pohjoismaissa ja erityisesti Ruotsissa jo voimassa olevasta sijoitusrahastolain-

säädännöstä ja rahastotoiminnasta saatuja viimeaikaisia kokemuksia.

3. Esityksen organisatoriset ja taloudelliset vaikutukset

Esityksen toteuttamisen takia pankkitarkastusviraston henkilökuntaa olisi mahdollisesti lisättävä, mikäli perustettaisiin useita sijoitusrahastoja. Tarkastustoiminnan laajenemisen vuoksi nousisivat myös pankkitarkastusviraston menot. Pankkitarkastuslain 19 §:n (685/78) mukaan pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten peittämiseksi on sen valvonnassa olevien yhteisöjen vuosittain suoritettava valtiovarainministeriön määräämä maksu. Tämän vuoksi esitys ei tulisi aiheuttamaan valtiolle sellaisia lisäkustannuksia, joita mainitut maksut eivät kattaisi.

Esityksen toteuttamisella ei tulisi olemaan merkittäviä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Koska sijoitusrahastojen kautta yrityksille voisi tulla mahdollisuus lisätä omaa pääomaa, sillä voisi olla edellä selostettuja myönteisiä kansan- ja yritystaloudellisia vaikutuksia.

4. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

4.1. Sijoitusrahaston kautta tapahtuvan arvopaperisäästämisen verotus

Sijoitusrahastolain 1 §:n mukaan tarkoitetaan sijoitusrahastotoiminnalla varojen hankkimista yleisöltä ja niiden sijoittamista edelleen arvopapereihin sekä näiden arvopaperien hallintaa. Kysymys on siten luonteeltaan samanlaisesta arvopapereihin sijoittamisesta ja niiden hallinnasta kuin yksittäisen osakesäästämisenkin kohdalla. Itse asiassa sijoitusrahaston kautta tapahtuva arvopaperisäästäminen eroaa tavallisesta osakesäästämisestä vain mittasuhteiltaan ja vähäisemmän riskinsä vuoksi. Kun sijoitusrahastotoiminta muutoin on aivan samanlaista kuin suora osakesäästäminen, on varsin perusteltua kohdella molempia sijoitusmuotoja verotuksellisesti yhtäläisesti. Sijoitusrahaston kautta tapahtuva arvopaperisäästäminen tuleekin tämän vuoksi verotuksellisesti asettaa samaan asemaan kuin tavallinen osakesäästäminen.

Edellä lausuttu merkitsee käytännössä sitä, että rahasto-osuuden omistajan rahastosta saama voitto-osuus olisi hänen veronalaista tuloaan sa-

malla tavoin kuin osinko on osakkeenomistajan tuloa. Voitto-osuus oikeuttaisi niin ikään tulo- ja varallisuusverolain 32 a §:ssä tarkoitettuun omaisuustulovähennykseen samalla tavoin kuin osinkotulo. Rahasto-osuuden omistajan osuus sijoitusrahaston varoista olisi hänen veronalaisia varojaan samalla tavoin kuin osakkeet osakkeenomistajan varoja. Rahasto-osuuden omistajan osuutensa myynnistä saama voitto tai tappio verotettaisiin samojen luovutusvoittoja koskevien säännösten mukaisesti kuin osakkeen luovutuksessa. Sijoitusrahaston osuuksien tai osuustodistusten myynnistä ja vaihdosta tulisi niin ikään suorittaa leimaveroa samalla tavoin kuin osakkeiden myynnistä.

Sijoitusrahaston kautta tapahtuvan arvopaperisäästämisen asettaminen verotuksellisesti samaan asemaan kuin suora arvopaperisäästäminen esimerkiksi sijoitusyhtiöiden osakkeita hankkimalla edellyttää myös, että sijoitusrahastoa ei veroteta niistä tuloista ja varoista, joista edellä esitetyn mukaisesti verotetaan rahasto-osuuden omistajia. Sijoitusrahaston verotussäännökset laaditaan siten, että kaksinkertaiselta verotukselta vältyttäisiin.

Mikäli sijoitusrahastoa verotettaisiin siitä tulosta, jota se ei jakaisi rahasto-osuuden omistajille, merkitsisi sijoitusrahaston tulovero mahdollisesti verorasituksen lisäystä suoraan osakesäästämiseen verrattuna. Kun sijoitusrahastojen tuloverojen tuotto todennäköisesti olisi käytännössä olematon tai sängen vähäinen ja kun sijoitusrahastotoiminta lisäksi on tarkassa viranomaisvalvonnassa, on tarkoituksenmukaisempaa vapauttaa sijoitusrahasto kokonaan verotuksesta. Tämä on perusteltua verotuksen yksinkertaistamiseksi sekä sen vuoksi, että lakiehdotuksen mukaan sijoitusrahaston tilikauden voitosta on enemmän kuin puolet jaettava vuosittain rahasto-osuuden omistajille, jolle valtiovarainministeriö myönnä tästä säännöstä poikkeusta. Kun sijoitusrahastotoiminta olisi näin ollen julkisen valvonnan alainen sijoitustoiminnan muoto, rahastoa ei voitaisi käyttää verotuksen välttämiseksi muodostettuna yhteisönä, jonne verottomasti kerätään useamman vuoden voittovarot. Sijoitusrahaston voitto tulee siten jaettava rahasto-osuuden omistajille, ja verotus tapahtuu sitten kun rahasto-osuuden omistaja saa nostaa voitto-osuutensa rahastoltaan. Sijoitusrahastoon sen toiminnan turvaamiseksi jätetystä jakamattomasta voitosta verotetaan rahaston osakkaita samalla tavoin kuin osakeyhtiöön jätetystä tällaisesta voitosta eli rahasto-osuuden myynnin yhteydessä.

Jotta arvopaperisäästämistä voitaisiin verottaa edellä tarkoitetulla tavalla, eräitä materiaalisia veroperusteita koskevia verosäännöksiä olisi tarkistettava ja täydennettävä. Tämän lisäksi joudutaan säätämään uusia verotusmenettelyä koskevia säännöksiä. Näihin kuuluvat muun muassa säännökset sijoitusrahaston varojen ilmoittamisvelvollisuudesta sekä ennakonpidätysvelvollisuudesta voitto-osuuksia rahasto-osuuden omistajille maksettaessa. Leimaverosäännöksiä joudutaan niin ikään täydentämään.

Edellä mainitun verotuskohtelun toteuttaminen edellyttää näin ollen useiden eri verolakeihin sisältyvien lainkohtien muuttamista. Näitä lainkohtia saatetaan joutua muista syistä muuttamaan ja tarkistamaan vielä ennen sijoitusrahastolainsäädännön vahvistamista. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista, että verolainsäädännön muutos ehdotuksia ei sisällytetä vielä tähän esitykseen, vaan verolainsäädännön muuttamista koskeva hallituksen esitys annetaan sen jälkeen, kun sijoitusrahastolainsäädännön voimaantuloajankohta on eduskuntakäsittelyn yhteydessä varmistunut. Tämän lakiesityksen liitteenä (Liite 2) on kuitenkin luonnos niistä muutoksista, jotka sijoitusrahastolainsäädännöstä johtuen olisi tehtävä tällä hetkellä voimassa oleviin verosäännöksiin.

4.2. Sijoitusrahastolainsäädännön vaikutus muuhun lainsäädäntöön

Rahastoyhtiöt tulevat esityksen mukaan pankkitarkastusviraston valvontaan. Tästä syystä olisi pankkitarkastuslakiin tehtävä tarpeelliset muutokset. Pankkitarkastusviraston valvontaan ehdotetaan sekä tässä esityksessä että myös valmisteltavana olevassa rahoitusyhteisöjä koskevassa lakiesityksessä pankkien ja muiden luottolaitosten lisäksi rahoitus- ja sijoituspalveluja hoitavia yhteisöjä. Tästä syystä olisi tarkoituksenmukaisempaa korvata nykyisessä laissa oleva luettelo valvottavista yhteisöistä yhdellä kaikkia yhteisöjä koskevalla käsitteellä. Koska sijoitusrahastoista on laadittava oma tilinpäätös, tästä seuraa myös kirjanpitovelvollisuus, josta olisi tehtävä kirjanpitolakiin tarpeellinen lisäys.

Sijoitusrahastolain tullessa voimaan olisi myös elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annettuun ja taloudellisen kilpailun edistämisestä annettuun lakiin tehtävä tarpeelliset muutokset.

Esityksen mukaan sijoitusrahastoihin ei sovelleta eräistä yhteisöomistussuhteista annettuun lakiin sisältyviä säännöksiä. Tästä syystä olisi mainittuun lakiin tehtävä tätä koskeva muutos. Velkakirjalakiin tulisi tehdä eräitä muutoksia, jotka johtuvat osinkolipun käytöstä myös rahastosuoksissa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Sijoitusrahastolaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. Pykälä sisältää sijoitusrahastolainsäädännön keskeisiä käsitteitä eli sijoitusrahastoa, sijoitusrahastotoimintaa, rahastoyhtiötä, säilytyspankkia sekä rahasto-osuuden omistajaa koskevat määritelmät. Pykälän 1 kohdan mukaan sijoitusrahastolla tarkoitetaan pääasiallisesti osakkeista ja muista arvopapereista koostuvaa rahastoa. Oleellista sijoitusrahastokäsitteelle on myös se, että sijoitusrahaston omistavat siihen sijoittaneet hen-

kilöt ja yhteisöt yhteisesti. Omistusoikeus kuuluu näin ollen sijoittajille. Kysymyksessä on arvopapereihin kohdistuva jakamaton yhteisöomistusoikeus, johon ei sovelleta eräistä yhteisöomistussuhteista annettua lakia (180/58). Rahaston pitäminen erillään toiminnan muusta omaisuudesta, esimerkiksi rahastoyhtiön omaisuudesta, on järjestely, jolla pyritään varmistamaan sijoitusten turvallisuutta. Näin on menetelty monen Euroopan maan sijoitusrahastoja koskevassa lainsäädännössä.

Sijoitusrahastotoiminnan määritelmä on pykälän 2 kohdassa. Sen mukaan sijoitusrahastotoiminta on yleisöltä tapahtuvaa varojen hankkimista sijoitusrahastoon ja näiden varojen sijoittamista arvopapereihin. Yleisön käsite saa merkityk-

sensä pankkilainsäädännön vakiintuneesta tulkin-
nasta, jonka mukaan yleisönä pidetään luonnol-
listen henkilöiden lisäksi muun muassa myös
kuntia, kuntainliittoja, seurakuntia, yhtiöitä ja
osuuskuntia, yhdistyksiä ja säätiöitä. Yleisönä ei
sen sijaan pidetä valtiota eikä pankkeja.

Pykälän 3 kohdassa määritellään rahastoyhtiö.
Osakeyhtiömuotoa on pidetty rahastoyhtiölle tar-
koituksenmukaisena yhteisömuotona yhtiön toi-
minnan luonteeseen nähden. Ainoastaan osa-
keyhtiö voi toimia rahastoyhtiönä. Sijoittajien
turvallisuuden vuoksi esitetään säädettäväksi, että
vain julkisen valvonnan alainen rahastoyhtiö saa
harjoittaa sijoitusrahastotoimintaa.

Pykälän 4 kohdassa määritellään säilytyspankin
käsite. Sijoitusrahaston varat säilytettäisiin erityi-
sessä säilytyspankissa. Se hoitaisi myös sijoitusra-
haston rahaliikkeen. Varojen pakollinen säilyttä-
minen säilytyspankissa on tarpeen sijoitusrahasto-
toiminnan turvallisuuden ja luotettavuuden ta-
kaamiseksi.

Pykälän 5 kohdassa määritellään rahasto-osuuden
omistajan käsite. Rahasto-osuuden omistajalla
tarkoitettaisiin jokaista yksityistä henkilöä tai
yhteisöä, joka on saanut omistusoikeuden mää-
rättyyn rahasto-osuuteen. Rahasto-osuuden omis-
taja olisi periaatteessa samassa asemassa kuin
osakkeenomistaja.

2 §. Lakiehdotuksen 2 § sisältää toisaalta sään-
nöksiä yleisölle tarkoitettuja yhteisiä arvopaperisi-
joituksia koskevan toiminnan rajaamisesta määrä-
tyille yhteisöille ja toisaalta säännöksiä tämän
lain soveltamisalasta. Pykälän mukaan yleisölle
tarkoitettuja yhteisiä arvopaperisijoituksia koske-
va toiminta, jota eräät sijoitus- ja holding-yhtiöt
maassamme harjoittavat, olisi edelleen sallittua
edellyttäen, että tällaista toimintaa harjoitetaan
osakeyhtiömuotoisissa yrityksissä. Lisäksi edellyte-
tään, että yleisön osallistuminen tällaiseen toi-
mintaan tapahtuu kyseisen osakeyhtiön osakkeita
merkitsemällä. Säännöksen tarkoituksena on es-
tää tällaisen toiminnan harjoittamista muun
tyyppisen yhtiömuodon puitteissa, esimerkiksi
avoimena yhtiönä tai kommandiittiyhtiönä, jossa
henkilökohtainen vastuu saattaa aiheuttaa sijoit-
tajille kohtuuttomia riskejä. Koska lakiesityksellä
pyritään luomaan yleisölle julkisen valvonnan
alainen ja riskijakoperiaatteella toimiva kollektiiv-
inen arvopaperisäästämismuoto, on tarpeen rajata
tällainen toiminta vain määrättyille yhteisöille.
Näin ollen säännöksellä pyritään rajoittamaan
yleisölle tarkoitettuja yhteisiä arvopaperisijoituk-
sia koskeva toiminta toisaalta tämän lain tarkoit-
tamille rahastoyhtiöille sijoitusrahastotoimintana

ja toisaalta vain määrättyille osakeyhtiöille, joiden
varainhankinta sijoitustoimintaa varten tapahtuu
siten, että yleisö merkitsee tämän osakeyhtiön
osakkeita.

Pykälä sisältää myös säännöksen lain sovelta-
misalasta. Siten esimerkiksi yleinen jäsenhankin-
ta yhteissijoitustoimintaa harjoittavaan kerhoon
ei ole säännöksen mukaista toimintaa ja voidaan
lain voimaantultua katsoa lain kiertämiseksi ja
lakiehdotuksen mukaan rangaistavaksi teoksi.
Suljetut rahastot puolestaan eivät tarjoa palveluja
yleisölle, joten niiden toimintaa olisi edelleen
pidettävä sallittuna, samoin kuin myös sellaista
yhteissijoitustoimintaa, joka ei ole tarkoitettu
yleisölle.

Yleisöksi katsottaisiin epämääräisen henkilö-
piiriin lisäksi myös sinänsä rajoitettua henkilöpii-
riä, jos siihen lukeutuvien henkilöiden määrä on
huomattava tai kuuluminen henkilöpiiriin on
sattumanvaraista. Koska tällaista laajempaa yh-
teissijoitustoimintaa ei ole tähän saakka ilmen-
nyt, lienevät rajatapaukset ja tulkinnanvaraisuudet
vastaaisuudessaakin vähäiset.

3 §. Sijoitusrahastotoiminta ehdotetaan luvan-
varaiseksi toiminnaksi siten kuin 7 §:n osalta on
lähemmin perusteltu. Vain osakeyhtiömuotoinen
rahastoyhtiö saa harjoittaa sijoitusrahastotoimin-
taa vasta toimiluvan saatuaan. Lakiehdotuksen
7 §:n mukaan rahastoyhtiön perustajien on val-
tiovarainministeriöltä haettava yhtiölle toimilu-
pa.

4 §. Jotta rahastoyhtiön toiminnan luonne olisi
yleisölle selvä, tulisi rahastoyhtiön toiminimessä
olla sana rahastoyhtiö joko sellaisenaan tai yhdys-
osana.

Väärinkäytön estämiseksi ehdotetaan, että ni-
mitystä rahastoyhtiö tai rahasto-osakeyhtiö on
oikeutettu käyttämään toiminimessään tai muuten
toimintaansa osoittamaan vain tässä laissa
tarkoitettu rahastoyhtiö.

5 §. Rahastoyhtiö on osakeyhtiö, johon sovel-
letaan osakeyhtiölakia, ellei muuta ole säädetty
sijoitusrahastolaissa. Yhdenmukaisesti pankki-
lainsäädännön kanssa ehdotetaan, että lainkoh-
dassa tarkoitettua poikkeusluvan antaa kauppa- ja
teollisuusministeriön sijasta valtiovarainministe-
riö.

6 §. Koska sijoittajan oikeussuojan ja sijoitus-
turvallisuuden kannalta on välttämätöntä,
että rahastoyhtiöt ovat julkisessa valvonnassa,
esitetään, että rahastoyhtiöt ja niiden harjoittama
sijoitusrahastotoiminta olisi pankkitarkastusviras-
ton valvonnassa. Valvonta soveltuu parhaiten
pankkitarkastusvirastolle eikä ole tarkoituksen-

mukaista perustaa valvontaa varten uutta viranomaista.

2 luku. Rahastoyhtiön perustaminen

7 §. Jotta voitaisiin varmistaa se, että rahastoyhtiön toiminta on riittävän vakaalla pohjalla, esitetään säädettäväksi, että sijoitusrahastotoimintaa harjoittavalle yhtiölle on haettava toimilupa. Toimiluvan myöntää valtiovarainministeriö kuten pankeillekin. Valtiovarainministeriön olisi pyydettävä toimilupahakemuksesta pankkitarkastusviraston lausunto. Toimiluvan peruuttamisesta ovat säännökset pankkitarkastuslaissa.

Yhdenmukaisesti pankkien kanssa rahastoyhtiön yhtiöjärjestykselle ja sen muutoksille olisi haettava valtiovarainministeriön vahvistus.

8 §. Rahastoyhtiön yhtiöjärjestykseen olisi otettava ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain (219/39) 3 §:ssä tarkoitettu määräys. Ulkomaalaisilla, ulkomaisilla yhteisöillä ja mainitussa rajoituslaissa tarkoitetuilla niin sanotuilla vaarallisilla suomalaisilla yhtiöillä voisi siten olla mahdollisuus omistaa rahastoyhtiön osakkeista yhteensä enintään 20 prosenttia. Tällä pyritään antamaan mahdollisuus sellaisille ulkomaalaisille tai ulkomaisille yhteisöille osallistua sijoitusrahastotoimintaan, joilla on kokemusta kehittyneistä arvopaperimarkkinoista ja sijoitustoiminnasta yleensä. Näiden asiantuntemusta voidaan käyttää hyväksi sijoitusrahastotoiminnassa ja erityisesti kun on kysymys varojen sijoittamisesta ulkomaisiin arvopapereihin kuten lakiehdotuksen 36 §:n 3 kohdassa ehdotetaan.

9 §. Rahastoyhtiön toiminnan olisi oltava riittävän vakaata. Rahastoyhtiön olisi myös pystyttävä korvaamaan sijoittajille aiheuttamansa vahingot. Rahastoyhtiön osakepääomaksi esitetään vähintään 1 000 000 markkaa, kuitenkin vähintään yksi prosentti rahastoyhtiön hallinnassa olevien sijoitusrahastojen pääomasta. Yleisön edun vuoksi ehdotetaan, että osakepääoma olisi kokonaan rahassa maksettava ennen kuin yhtiö aloittaa toimintansa. Myös osakepääomaa korotettaessa olisi apporttiomaisuuden käyttäminen kiellettyä.

10 §. Pykälä sisältää rahastoyhtiön toimiluvan myöntämisen sekä yhtiöjärjestyksen ja sen muutosten vahvistamisen perusteet. Säännös vastaa pankkilainsäädännössä olevaa järjestelmää ja periaatteita. Näin ollen säännöksen soveltamisessa käytännössä tulisi noudattaa samoja periaatteita

kuin raha- ja luottolaitostenkin osalta huomioon ottaen sijoitusrahastotoiminnan erityisluonteen.

Pykälän 1 momentin mukaan rahastoyhtiölle, jonka perustaminen ei ole yleisen edun vastainen, on annettava toimilupa. Kysymys siitä, onko rahastoyhtiön perustaminen yleisen edun vastainen vai ei, jää viime kädessä valtiovarainministeriön ratkaistavaksi kussakin yksittäistapauksessa. Ennen asian ratkaisemista valtiovarainministeriön on kuitenkin lakiehdotuksen 7 §:n mukaan hankittava pankkitarkastusviraston lausunto.

Pykälän 2 momentin mukaan rahastoyhtiön yhtiöjärjestys ja sen muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä muuten ole pätevää syytä niiden vahvistamatta jättämiseen. Yhtiöjärjestyksen vahvistaminen tapahtuisi käytännössä samassa yhteydessä kuin toimilupa päätetään myöntää. Jos toimilupaa ei myönnetä, ei yhtiöjärjestyksen vahvistaminenkaan voi tulla kysymykseen. Yhtiöjärjestyksen muutokset vahvistetaan samoin edellytyksin kuin yhtiöjärjestys vahvistetaan perustamisen yhteydessä.

11 §. Rahastoyhtiön on ilmoitettava toimintansa aloittamisajankohdasta pankkitarkastusvirastolle, koska yhtiö on pankkitarkastusviraston valvonnan ja tarkastuksen alainen.

3 luku. Rahastoyhtiön hallinto

12 §. Säännöksen tarkoituksena on säännellä rahastoyhtiön ja rahasto-osuuden omistajien keskinäistä oikeudellista asemaa. Säännös sisältää myös eräitä sijoitusrahastotoiminnan peruseriaatteita, joiden mukaan rahastoyhtiölle on annettu eräitä oikeuksia ja velvollisuuksia toisaalta rahasto-osuuden omistajiin ja toisaalta sijoitusrahastoon kuuluvaan omaisuuteen nähden. Rahastoyhtiön eräänä päätehtävänä on itsenäisesti ja omilla nimissään edustaa rahasto-osuuden omistajia ja toimia heidän puolesta sekä samalla toimia sijoitusrahastoon kuuluvan omaisuuden hoitajana ja käyttää kaikkia niitä oikeuksia, jotka liittyvät tähän omaisuuteen. Rahasto-osuuden omistajat ovat näin ollen antaneet rahastoyhtiölle toimeksiannon ja valtuudet käyttää heille kuuluvia oikeuksia. Rahastoyhtiön velvollisuutena on toisaalta käyttää näitä oikeuksia rahasto-osuuden omistajien yhteiseksi eduksi. Mikäli rahastoyhtiö hoitaa useampia rahastoja, rahastoyhtiön velvollisuutena on lisäksi aina ilmoittaa minkä rahaston puolesta rahastoyhtiö toimii. Tällainen ilmoitus-

velvollisuus on erityisen tärkeä rahasto-osuuden omistajien kannalta.

Sijoitusrahastolle tapahtuvien osakehankintojen yhteydessä, osakeyhtiön osakeluetteloon, osakseluetteloon ja osakekirjaan merkitään rahastosuuden omistajien sijasta rahastoyhtiö maininnalla, minkä rahaston puolesta rahastoyhtiö toimii. Muiden arvopapereiden osalta merkitään rahastoyhtiö vastaavalla, rahastoa koskevalla maininnalla arvopaperin hankkijana.

13 §. Rahastoyhtiön hallituksessa olisi oltava vähintään kuusi jäsentä, koska rahasto-osuuden omistajat saisivat osallistua rahastoyhtiön hallintoon valitsemalla vähintään kolmanneksen yhtiön hallituksen jäsenistä. Valintavasta määrätään tarkemmin rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksessä. Käytännössä saattaisi syntyä tilanne, että rahastoyhtiön hallinnassa on useita rahastoja ja yhtiön hallituksen jäsenten kokonaislukumäärä ei ole niin suuri, että jokaisen rahaston omistajat voisivat valita jäsenen hallitukseen. Tällöin olisi esimerkiksi sellainen menettely mahdollinen, että rahastojen omistajat perustaisivat yhteisen edustajiston valitsemaan hallituksen jäsenen tai jäsenet.

Rahastoyhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen jäsenen kansalaisuutta ja kotipaikkaa koskeva säännös vastaa osakeyhtiölain säännöstä koskien Suomen tai muun pohjoismaan kansalaisen oikeutta olla hallituksen jäsenenä. Näistä vaatimuksista voidaan kuitenkin erivapaudella poiketa, esimerkiksi tapauksissa, jolloin olisi toiminnan kannalta erityisen tärkeätä saada ulkomaalainen sijoitusasiantuntija rahastoyhtiön hallitukseen.

Rahastoyhtiön hallinnon olisi oltava sekä kustannussyistä että toiminnan luonteesta johtuen yksinkertainen ja joustava. Tästä syystä hallintoneuvosto olisi rahastoyhtiön tapaisessa yhtiössä tarpeeton. Tämän vuoksi ehdotetaan, ettei rahastoyhtiöön voitaisi perustaa hallintoneuvostoa.

14 §. Sijoitusrahastoon hankitaan osakeyhtiömuotoisten yritysten osakkeita sijoitusmielessä eikä sen vuoksi, että voitaisiin saada määräysvaltaa sijoituskohteissa tai puuttua sijoituskohteiden hallintoon. Tämän vuoksi esitetään säädettäväksi, että rahastoyhtiön hallituksen on kussakin tapauksessa erikseen tehtävä päätös siitä, että sijoitusrahastoon kuuluvien osakkeiden tuottamaa äänioikeutta käytetään. Lisäksi vaaditaan, että tällaiseen hallituksen päätökseen saavat osallistua vain rahasto-osuuden omistajien valitsema hallituksen jäsenet ja että päätöstä kannattaa enemmän kuin puolet mainituista hallituksen jäsenis-

tä. Tällä säännöksellä ehkäistään päätösvalan keskittymistä institutionaalisten sijoittajien ja rahastoyhtiötä omistavien käsiin.

15 §. Pykälään sisältyy eräitä sijoitusrahastotoiminnan riippumattomuutta edistäviä säännöksiä. Muun muassa pohjoismaisessa lainsäädännössä ja OECD:n suosituksissa on lähdetty siitä, etteivät rahastoyhtiön osakkeenomistajat, rahastoyhtiö tai sen johtoelimet, tilintarkastajat taikka toimihenkilöt saa hyväksikäyttää omaa erikoisasemaansa omaan lukuun tehdä oman rahastoyhtiön tai rahaston kanssa sellaisia arvopaperikauppoja taikka sellaisia sijoituksia omaan rahastoon, jotka vaarantaisivat luottamusta sijoitusrahastoja kohtaan taikka muulla tavalla olisivat epäilyttäviä. Pankkitarkastusvirasto voi kuitenkin poikkeustapauksissa erityisestä syystä antaa luvan ko. arvopaperikauppoihin. Lisäksi tulisi rahasto-osuuden omistajien valitsemien hallituksen jäsenten olla mahdollisimman riippumattomia sekä rahastoyhtiöön että säilytyspankkiin nähden. Tästä syystä lainkohdassa mainittuja oikeustoimia ja eräitä tilanteita ei tulisi sallia, jotta vältyttäisiin väärinkäytöksiltä, joihin mainitut eturistiriidat saattaisivat johtaa. Rahastoyhtiö, sen osakkeenomistaja, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja tai toimihenkilö voisi kuitenkin myydä arvopapereita sijoitusrahastolle arvopaperipörssin välityksellä.

4 luku. Sijoitusrahasto

16 §. Pykälän mukaan rahastoyhtiö voi perustaa yhden tai useamman sijoitusrahaston. Useampien rahastojen perustaminen voi olla tarkoituksenmukaista erityisesti silloin, jos sijoitustoiminta kohdistuu monien erilaisten arvopapereiden hankintaan, mikä onkin eräs sijoitusrahastotoiminnan tavoite. Sijoitusrahastotoiminnassa mahdollisesti sattuvien ristiriitatilanteiden estämiseksi ehdotetaan, että rahastoyhtiöt eivät saisi yhdessä perustaa yhteisiä sijoitusrahastoja. Lisäksi ehdotetaan, että jokaisella rahastolla on oltava omat säännöt. Näin ollen voidaan säännöissä tarkemmin säännellä määrätyn rahaston erityiskysymyksiä. Järjestelmä ehdotetaan mahdollisimman joustavaksi ja myös sellaiseksi, että sijoitustoiminnassa voitaisiin ottaa huomioon arvopaperimarkkinoilla tapahtuvia usein nopeitakin muutoksia.

Pykälän 16 momentin mukaan kunkin sijoitusrahaston perustamisesta ja säännöistä sekä niiden muuttamisesta on päätettävä rahastoyhtiön hallituksessa. Pykälän 2 momentin mukaan rahaston

nimessä tulee olla sana sijoitusrahasto. Säännös on tarkoitettu lähinnä yleisön suojaksi. Käytännössä kullekin sijoitusrahastolle annetaan oma nimi, joka erottaa rahaston muista rahastoista ja joka voi ilmaista rahaston luonnetta.

17 §. Pykälästä ilmenee sijoitusrahaston sääntöjen vähimmäissisältö. Useat seikat kuten rahastoyhtiön sijoitustoimintaa koskevat määräykset, osuuden ja rahaston arvon määrittäminen ehdotetaan säänneltäväksi suoraan laissa. Sääntöihin otettavilla määräyksillä on myös mahdollista poiketa sellaisista järjestelyistä, jotka lain mukaan eivät ole pakottavia. Säännöissä tulee ottaa huomioon myös rahasto-osuuden omistajien etu.

18 §. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan, että sijoitusrahaston sääntöjen ja niiden muutosten vahvistaminen keskitetään pankkitarkastusvirastolle, joka toimii myös sijoitusrahastojen rekisteriviranomaisena.

Yhdenmukaisesti pankkilainsäädännön kanssa pykälän 2 momentissa ehdotetaan, että vahvistettavien sääntöjen tulee olla paitsi lain ja rahasto-osuuden omistajien edun mukaiset myös muutoin sellaiset, ettei pätevää syytä ole vahvistamatta jättämiseen. Sääntöjen muutos tulisi voimaan 3 kuukauden kuluttua rekisteröinnistä ellei toisin määrätä.

19 ja 20 §. Säännöksillä luodaan uusi institutio, jonka tarkoituksena on lisätä sijoitusrahastojen julkista luotettavuutta. Sijoitusrahasto on ilmoitettava erityiseen sijoitusrahastorekisteriin merkittäväksi. Yleisöllä on oikeus saada tietoja rekisteristä. Rekisteriviranomaisena toimisi pankkitarkastusvirasto. Rekisterin pitäminen soveltuu parhaiten pankkitarkastusvirastolle, jonka tehtävänä on muutenkin sijoitusrahastotoiminnan yleinen valvonta. Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ovat säännökset 19 §:ssä.

Rekisteröiminen on toimitettava, jos 20 §:n 1 momentissa mainitut edellytykset on täytetty. Rahaston säännöt ja muutokset on pankkitarkastusviraston toimesta ilmoitettava Virallisessa lehdessä. Rekisteröinnillä on oikeutta luova vaikutus. Niinpä pykälän 3 momentin mukaan ennen rekisteröintiä sijoitusrahastoon ei saa ottaa varoja.

21 §. Lainkohdasta käy ilmi pääperiaate, ettei sijoitusrahasto ole oikeushenkilö ja ettei se voi toimia itsenäisesti. Sijoitusrahastoon kuuluva omaisuus on pidettävä erillään rahastoyhtiön omaisuudesta. Sijoitusrahastoon kuuluvaa omaisuutta ei myöskään saa ulosmitata rahastoyhtiön velasta lukuun ottamatta sellaista velkaa, joka on otettu sijoitusrahastotoimintaa varten pankkitarkastusviraston luvalla. Rahasto-osuuden omistajat

eivät myöskään ole henkilökohtaisessa vastuussa rahastoa koskevista muista velvoitteista. Nämä säännökset ovat nimenomaan rahasto-osuuden omistajien aseman turvaamiseksi ja ne on otettu lakiehdotukseen asian selventämiseksi. Rahasto-osuuden omistajan henkilökohtaisesta velasta voidaan ulosmitata hänen osuutensa rahastossa, mutta ei rahastoon kuuluvia osakkeita tai muita arvopapereita.

22 §. Pykälän säännökset koskevat rahasto-osuuteen liittyvän osuusosuuden sisältöä, rahasto-osuuden arvon määrittelyä sekä sijoitusrahaston arvon laskentaperusteita. Pykälän 1 momenttiin sisältyvän perussäännöksen mukaan jokainen sijoitusrahaston varoja sijoittava henkilö tai yhteisö saa oikeuden määrättyyn rahasto-osuuteen kysymyksessä olevaan sijoitusrahastoon kuuluvan omaisuuden arvosta, joka vaihtelee eri aikoina.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kaikkien osuuksien on oltava samansuuruiset ja että ne tuottavat sijoitusrahastossa yhtäläiset oikeudet. Tämä tarkoittaa sitä, että jokaisella rahasto-osuudella tulee olla sama arvo kuin jokaisella muulla rahasto-osuudella samassa sijoitusrahastossa. Tällä säännöksellä halutaan estää sellaisen tilanteen syntyä, että sijoitusrahastossa olisi rahasto-osuuksia, jotka ovat eriarvoisia, kuten esimerkiksi osakeyhtiöissä, joissa voi olla eriarvoisia osakkeita. Rahasto-osuus ei myöskään voi käsittää vain määrättyjä tai määrätyn tyyppiä arvopapereita rahastossa. Yhtäläinen oikeus koskee myös lunastusta ja voitonjakoa tai muita etuisuuksia. Yhdenvertaisuusperiaatetta tulisi myös muutenkin noudattaa sijoitusrahastotoiminnassa, josta on otettu nimenomainen säännös 2 momenttiin.

Pykälän 3 momentissa on rahasto-osuuden arvon perusmääritelmä, jonka mukaan jokainen rahasto-osuuden arvo on sijoitusrahaston arvo tai suuruus jaettuna liikkeellä olevien rahasto-osuuksien lukumäärällä. Lunastettuja rahasto-osuuksia ei lasketa mukaan. Näin ollen rahasto-osuuden arvo on aina riippuvainen sijoitusrahaston kokonaisarvosta kunakin laskenta-ajankohtana.

Edellä sanotusta käy myös ilmi, ettei rahasto-osuuksilla voi olla nimellisarvoa. Sijoitusrahastoa perustettaessa rahasto-osuudet saatetaan myydä sijoittajille kuitenkin tietystä arvosta, esimerkiksi jostakin määrätystä perus- tai lähtöarvosta. Kun sijoitusrahasto on perustettu ja sijoitusrahastoon on kertynyt varoja, rahasto-osuuden arvo määräytyy edellä mainittujen perussäännösten mukaan.

Pykälän 3 momentissa on lisäksi säännöksiä sijoitusrahaston arvon laskentaperusteista. Näiden mukaan sijoitusrahaston varoista vähennetään rahastoa koskevat velat. Tällaisia velkoja voivat olla esimerkiksi rahasto-osuuden omistajille kuuluvat mutta vielä maksamattomat voitto-osuudet, tai päätetyt mutta vielä maksamattomat sijoitusrahaston säännöissä tarkoitetut korvaukset ja muut kulut rahastoyhtiölle ja säilytyspankille taikka arvopapereiden hankinnasta sijoitusrahastoon aiheutuneet maksut ja muut kulut.

Sijoitusrahaston arvoa laskettaessa rahastossa oleville arvopapereille määrätään arvo niiden voimassa olevien markkina-arvojen mukaan. Mikäli markkina-arvon määrittämiseen liittyy vaikeuksia, rahastoyhtiön tehtävänä on silloin tehdä niin realistinen ja objektiivinen arviointi kuin mahdollista. Markkina-arvo muodostuu pääsääntöisesti yleensä kysynnän ja tarjonnan mukaan. Pörssin välityksellä hankittujen arvopapereiden arvo määräytyy pörssikurssin mukaan. Pörssin ulkopuolella hankittujen arvopapereiden arvo voidaan määrätä esimerkiksi viimeisen osto- ja myyntikurssin perusteella. Sijoitusrahastoon sisältyvien obligaatioiden, debentuurien ja muiden joukkovelkakirjalainojen korko lisätään per kukin arkipäivä. Sijoitusrahaston arvon laskentaperusteisiin luetaan vielä sääntö siitä, että pankeilta oleviin saataviin on lisättävä saataville nostokukautta edeltävän kuukauden loppuun asti kertynyt korko.

Pykälän 3 momentissa on säännös rahasto-osuuksien arvon laskenta-ajankohdasta, joka ehdotuksen mukaan olisi joka arkipäivä. Rahastoyhtiön velvollisuuteen kuuluisi hoitaa rahasto-osuuksien arvon laskenta, millä on merkitystä varsinkin rahasto-osuuksia ostettaessa ja myytäessä.

23 §. Pykälään sisältyy säännöksiä voitonjaosta. Pääsäännön mukaan enemmän kuin puolet sijoitusrahaston viimeksi kuluneelta tilikaudelta vahvistetun taseen mukaisen voiton ja rahaston muun vapaan oman pääoman yhteismäärästä vähennettynä taseen osoittamalla tappiolla, on jaettava rahasto-osuuden omistajille. Mikäli määrätyn rahaston osalta on kysymys suuremmasta voitonjaosta, on tästä otettava määräys sijoitusrahaston sääntöihin. Yksityiskohtaisemmista määräyksistä, voitonjaon perusteista ja siitä, miten ja missä voitonjako tapahtuu, on säännöissä myös mainittava.

Valtiovarainministeriö voi kuitenkin poikkeustapauksissa ja erityisestä syystä myöntää luvan siihen, että vähemmän kuin edellä mainittu

määrä sijoitusrahaston tilikauden voitosta jaetaan rahasto-osuuden omistajille tai ettei voittoa jaeta lainkaan. Lupa voisi koskea myös määrättyä tai määrättyjä tilikausia ja rahastoja.

24 §. Pykälän mukaan rahasto-osuuden omistajien yhteisesti päätettävät asiat ratkaistaan rahasto-osuuden omistajien kokouksessa. Tällaisia asioita ovat lakiehdotuksen mukaan rahasto-osuuden omistajien edustajien valitseminen rahastoyhtiön hallitukseen ja rahasto-osuuden omistajien edustaman tilintarkastajan valitseminen sekä rahasto-osuuden omistajien yhteisesti kohdanneesta vahingosta johtuvan korvausvaatimuksen esittäminen ja kanteen nostaminen. Kokous on pidettävä säännöissä lähemmin määrättyinä aikana.

25 §. Pykälä sisältää rahasto-osuuden omistajien ylimääräisen kokouksen koollekutsumista koskevia säännöksiä. Ylimääräinen kokous on pidettävä, jos rahastoyhtiön hallitus katsoo siihen olevan aihetta. Oikeus vaatia kokous koolle on myös tilintarkastajilla ja rahasto-osuuden omistajien vähemmistöllä, joka omistaa vähintään kahdenkymmenesosan kaikista liikkeellä olevista osuuksista sinä ajankohtana, jolloin vaatimus esitetään.

26 §. Pykälän 1 momentti koskee äänioikeutta rahasto-osuuden omistajien kokouksessa. Koska rahasto-osuuden omistajan etu määräytyy hänen osuuksiensa lukumäärän mukaan, pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että jokainen rahasto-osuus sijoitusrahastossa tuottaa kokouksessa yhden äänen. Rahasto-osuuksia, johon ei liity äänioikeutta, ei sijoitusrahastossa voi olla. Jokaisella rahasto-osuuden omistajalla on oltava mahdollisuus valvoa etujaan äänioikeutta käyttämällä.

Pykälän 2 momentin mukaan rahasto-osuuden omistajien kokoukseen sovelletaan muutoin vastaavasti mitä menettelystä yhdistyksen kokouksessa on voimassa. Rahaston säännöissä voidaan asiaa lähemmin säännellä.

27 §. Rajoituslain kiertämisen estämiseksi ulkomaalaiset, ulkomaiset yhteisöt tai niin sanotut vaaralliset suomalaiset yhtiöt eivät saisi pykälässä olevan säännöksen mukaan omistaa rahasto-osuuksia. Sijoitusrahastotoiminta on lakiesityksen tavoitteiden mukaan pääasiassa tarkoitettu kotimaisten arvopaperimarkkinoiden kehittämistä varten ja pääasiassa kotimaisille piensäästäjille. Ulkomaiset sijoittajat, jotka etupäässä ovat sijoitus- ja rahoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä voivat ja todennäköisesti valitsevatkin muita keinoja sijoittaessaan pääomia suomalaisiin osakkeisiin ja muihin arvopapereihin. Poikkeuksen edel-

lä mainittuun kieltoon muodostavat perhe- ja perintöoikeudelliset saannot. Samoin Suomen kansalaisuuden menettänyt henkilö säilyttää oikeutensa sijoitusrahastossa.

28 §. Pykälä sisältää säännöksiä rahasto-osuuden hankintaan liittyvistä oikeusvaikutuksista. Näin ollen rahasto-osuuden saajalla ei ole oikeutta käyttää sijoitusrahastolain mukaisia oikeuksia ennen kuin hänen hankkimansa rahasto-osuus on rekisteröity. Lakiehdotuksen 31 §:n mukaan rahastoyhtiön on pidettävä rekisteriä kaikista rahasto-osuuksista. Rahasto-osuuden rekisteröinti luo kyseiset oikeusvaikutukset. Rekisteriin merkitsemiseen rinnastetaan tapaus, jossa asianomainen on ilmoittanut saantonsa rahastoyhtiölle ja esittänyt siitä selvityksen. Saantoa ei yleensä tarvitse selvittää muulla tavalla kuin esittämällä osuustodistus, jos se on asianmukaisesti siirretty tai varustettu vastaavin merkinnöin.

29 §. Pykälän mukaan rahastoyhtiö on velvollinen antamaan osuustodistuksen sijoitusrahaston omistajalle tämän omistamista osuuksista. Vain rahasto-osuuksista pidettävään rekisteriin merkitylle voidaan antaa osuustodistus. Rahasto-osuuden oikeudellinen asema tulisi olemaan samanlainen kuin osakkuus osakeyhtiössä eli osuus voidaan luovuttaa toiselle. Rahasto-osuus kuten myös osuustodistus voidaan siis myydä tai pantata toiselle.

Pykälän säännökset, joiden mukaan osuustodistus voi koskea useita osuuksia, ja osuustodistus voidaan asettaa ja siirtää vain nimetyille henkilöille, vastaavat sisällöltään sitä mitä osakekirjoista on osakeyhtiölaissa säädetty.

30 §. Pykälässä on lueteltu ne pakolliset asiat, jotka vähintään on osuustodistuksessa mainittava. Luettelossa olevat asiat on lähinnä tarkoitettu osuustodistuksen omistajaa varten, jotta hän voisi käyttää hänelle kuuluvia oikeuksia sekä saada tietoa rahastossa olevasta omaisuudesta ja sen hoidosta.

31 §. Lakiehdotuksen 31 §:n 1 momentti sisältää rahasto-osuuksista pidettävän rekisterin sisältöä ja sen laatimista koskevat pääsäännöt. Kirjallinen sidottu luettelo ei ole välttämätön, vaan luetteloa voidaan pitää myös luotettavan irtolehti- tai korttijärjestelmän muodossa tai se voidaan laatia automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tai muulla tähän verrattavalla tavalla. Rekisterin laatiminen ja sen ajantasalla pitäminen kuuluu rahastoyhtiön tehtäviin.

Pykälän 2 momentin mukaan rahastoyhtiön on velvollinen viivytyksettä merkitsemään rekisteriin rahasto-osuutta koskevan saannon, josta on esi-

tetty asianmukainen selvitys. Rekisteriin on merkittävä lisäksi kaikki muutokset.

Pykälän 3 momentin mukaan rahasto-osuuksista pidettävä rekisteri on julkinen. Julkinen rekisteri palvelee montaa tarkoitusta, kuten esim. rahasto-osuuden omistajia vähemmistöoikeuksien käyttämisessä. Lisäksi julkinen rekisteri on sopu-suinnussa osakkeiden pakkorekisteröintiin ja julkisiin osakeomistuksiin liittyvien lainsäädännöllisten tavoitteiden kanssa. Lainkohta vastaa osakeyhtiölain 3 luvun 12 §:n säännöksiä julkisista osake- ja osaksluetteloista.

32 §. Pykälä sisältää säännöksiä osuustodistuksesta arvopaperina. Säännökset koskevat vain osuustodistuksen luovuttamista ja panttaamista sekä osuustodistukseen liitettyjä osinkolippuja, joista säädetään velkakirjalaisa. Kun osuustodistukset ovat luovutettavissa, on tarpeen sisällyttää lakiin osuustodistusten vaihdantaa helpottavia säännöksiä. Näillä säännöksillä pyritään ensisijaisesti turvaamaan osuustodistuksen ostajan tai muun luovutuksensaajan asemaa samalla lailla kuin velkakirjalaisa turvataan velkakirjan luovutuksensaajan asemaa. Vastaavanlaiset säännökset ovat osakeyhtiölaissa osakekirjan osalta. Pykälän 3 momentin mukaan osuustodistuksiin voi joko liittyä osinkolippuja tai osuustodistukset voivat olla ilman niitä. Mikäli osinkolippuja ei ole liitetty, osingonosto-oikeus perustuisi tällöin rekisterimerkintään josta tulisi ilmetä, että asianomainen on rahasto-osuuden omistaja. Tästä tulisi ottaa määräys sijoitusrahaston sääntöihin.

33 §. Lakiehdotuksen 33 §:n 1 momentin mukaan rahasto-osuuden omistajalla on oikeus saada rahastoyhtiöltä lunastus rahasto-osuudestaan luovuttamalla osuustodistuksensa rahastoyhtiölle. Vastaavasti rahastoyhtiöllä on tähän liittyvä velvollisuus lunastaa sijoitusrahaston omistajan pyynnöstä hänen osuutensa rahastosta. Lunastamisen tulee pääsääntöisesti tapahtua välittömästi. Pykälän 1 momentin toisessa lauseessa määritellään lunastushinta.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos likvidejä varoja ei ole, tulee lunastamisen tapahtua myymällä arvopapereita. Myymisen tulee tapahtua niin pian kuin mahdollista ja viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä lunastusvaatimuksen esittämisestä. Tällä säännöksellä on tarkoitus antaa kohtuullinen määräaika sopivien arvopapereiden realisoinnille. Lunastamisen tulee tapahtua heti, kun varat arvopapereiden myynnistä on saatu.

Käytännössä saattaa syntyä esimerkiksi tilanne, että suuri määrä sijoitusrahaston omistajia samanaikaisesti tai lyhyen ajan kuluessa vaatii

osuutensa lunastamista. Jos rahastoyhtiö olisi pakotettu seitsemän arkipäivän kuluessa myymään suuren määrän arvopapereita, voisi se oleellisesti huonontaa muiden omistajien asemaa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että pankkitarkastusvirasto voisi erityisestä syystä myöntää luvan ylittää edellä mainitun määräjän.

5 luku. Rahastoyhtiön sijoitustoiminta

34 §. Lakiehdotuksen 34 §:n 1 momentti sisältää yleissäännöksen siitä, miten sijoitusrahastotoimintaa tulisi rahasto-osuuden omistajien kannalta yleisesti harjoittaa. Tällä säännöksellä on tahdottu korostaa sijoitusrahastoon sijoitettujen varojen huolellisen ja asiantuntevan hoidon tärkeyttä. Toiminnan tulisi tapahtua ottaen huomioon erityisesti rahasto-osuuden omistajien yhteiset edut riskijakoperiaatetta noudattaen.

35 §. Pykälän mukaan rahastoyhtiö ei saisi harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin sijoitusrahastotoimintaa. Tällä säännöksellä pyritään vähentämään muunlaiseen liiketoimintaan mahdollisesti liittyviä riskejä ja rahasto-osuuden omistajien kannalta epätarkoituksenmukaisia vaikutuksia.

36 §. Sijoitusrahaston varojen sijoittamista mahdollisimman likvideihin ja turvallisiin kohteisiin silmällä pitäen tässä pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, miten varat on sijoitettava. Lainkohdassa tarkoitettuja arvopapereita ovat myös vaihtovelkakirjat ja optiolainat. Helsingin Arvopaperipörssissä noteerattujen arvopapereiden voidaan katsoa täyttävän turvallisuusvaatimukset. Tämän vuoksi siellä noteerattuja osakkeita ja muita arvopapereita voitaisiin hankkia rajoituksetta.

Muihin kotimaisiin arvopapereihin saataisiin sijoittaa enintään 20 prosenttia sijoitusrahaston arvosta, mikäli niiden kauppaa voidaan pitää riittävän julkisena ja säännöllisesti tapahtuvana. Kysymys siitä, milloin näin on asianlaista, on rahastoyhtiön hallituksen asiantuntemuksella ja pankkitarkastusviraston ohjeiden mukaan ratkaistava. Lähinnä on tässä ajateltu niin sanotulla OTC-listalla (over the counter) ja meklarilistalla noteerattuja arvopapereita. Helsingin Arvopaperipörssin yhteydessä on käytössä OTC- ja meklarilista, joita voitaneen pitää julkisina ja säännöllisesti toimivina. Vastaavalla tavalla esimerkiksi Ruotsissa Tukholman pörssin yhteydessä toimii OTC-listan nimellä toimiva noteerausmenettely. Ruotsin OTC-lista on kasvanut huomattavasti

viime vuosina. Lakiehdotuksessa on ehdotettu puheena oleva prosenttimäärä korkeammaksi kuin esimerkiksi Ruotsissa, jossa vasta vuonna 1982 toteutetulla lainmuutoksella tehtiin mahdolliseksi sijoitusrahastoyhtiölle sijoittaa varoja pörssin ulkopuolisiin eli myös OTC-listan ulkopuolella oleviin arvopapereihin. Ruotsissa saadaan näihin arvopapereihin sijoittaa vain 10 prosenttia rahaston arvosta.

Sallimalla väljempi arvopapereiden hankinta tässä suhteessa luotaisiin osaltaan pohjaa arvopaperimarkkinoiden kehittymiselle. Yrityksille tarjottaisiin lisämahdollisuuksia pääomarakenteensa parantamiseen, mikä tarve on ollut eräs merkittävä syy koko lainsäädännön ehdottamiselle. Toisaalta ei rahasto-osuuden omistajien edun turvaamisen vuoksi prosenttiosuutta voida kovin korkealle nostaa. Erityisesti pien- ja keskiuurten yritysten pääomarakenteen parantamiseksi ehdotetaan, että muihin kuin edellä mainitulla tavalla noteerattuihin kotimaisiin arvopapereihin saataisiin sijoittaa enintään 5 prosenttia sijoitusrahaston arvosta.

Teollisuuspoliittisesti rahastojen ensisijaisena tavoitteena olisi oltava suomalaisen teollisuuden riskipääoman saannin edistäminen. Riskijaon kannalta ja etenkin tilanteessa, jossa kotimaisen arvopaperimarkkinat osoittautuisivat liian pieniksi, saattaa kuitenkin mahdollisuus sijoittaa tietty osuus rahaston varoista ulkomaisiin arvopapereihin olla paikallaan. Ruotsissa ja Norjassa vastaavat rahastot voivat periaatteessa vapaasti sijoittaa ulkomaisiin arvopapereihin. Lakiehdotuksessa on oikeus sijoittaa varoja ulkomaisiin arvopapereihin rajoitettu 20 prosenttiin rahaston arvosta. Samansuuruinen rajoitus oli hallituksen esityksessä vuonna 1977.

Likviditeetin turvaamiseksi ja varojen joustavan sijoittamisen mahdollistamiseksi lakiehdotuksen 5 kohdassa ehdotetaan, että saataviin kotimaisilta pankeilta saataisiin sijoittaa enintään 15 prosenttia sijoitusrahaston arvosta, koska rahaston varat lain mukaan on ensisijaisesti tarkoitettu sijoitettavaksi osakkeisiin ja muihin arvopapereihin. Maksuvalmiuden varmistamiseksi ehdotetaan, että vaadittaessa maksettavien saatavien määrä kotimaisilta pankeilta tulisi kuitenkin olla vähintään 5 prosenttia rahaston arvosta.

Pykälän 2 momentin mukaan pankkitarkastusvirasto voisi eräin edellytyksin ja poikkeustapauksissa myöntää poikkeuslupia edellä mainittuihin sijoituksiin. Jotta 1 momentin säädetyt rajoitukset eivät aiheuttaisi sijoitusrahastolle menetyksiä ja toiminnan riittävä joustavuus säilytettäisiin,

pankkitarkastusvirasto voisi erityisestä syystä antaa luvan ylittää määräajaksi mainittuja rajoja.

37 §. Pykälän 1 momentin mukaan rahastoyhtiöiden ja sijoitusrahastojen vaikutusvallan rajoitukseksi osakeyhtiömuotoisissa yrityksissä ehdotetaan, että rahastoyhtiö saisi sijoittaa sijoitusrahastojen varoja saman yhtiön osakkeisiin enintään määrän, joka on 20 prosenttia tällaisen osakeyhtiön koko osakepääomasta ja myös kaikkien osakkeiden äänimäärästä.

Pykälän 2 momentin mukaan riskien vähentämiseksi ja taloudellisen vallan keskittymisen vähentämiseksi ehdotetaan, että sijoitusrahaston kaikkia varoja ei saisi liiallisesti keskittää saman antajan osakkeisiin ja muihin arvopapereihin, olivatpa nämä mitä laatua tahansa. Prosenttimääräksi on ehdotettu 10 prosenttia kyseisen sijoitusrahaston arvosta.

Pykälän 3 momentin mukaan niin ikään taloudellisen vallan keskittymisen ja ketjuuntumisen estämiseksi ehdotetaan, että rahastoyhtiö ei saisi lainkaan omistaa toisen rahastoyhtiön osakkeita eikä myöskään sijoittaa sijoitusrahastoissa olevia varoja toisen rahastoyhtiön osakkeisiin tai sen hallinnassa oleviin rahastoihin.

38 §. Pykälässä olevan pääsäännön mukaan arvopapereiden hankinta sijoitusrahastoon ja myynti rahastosta ei saisi tapahtua epäedullisempaan hintaan kuin markkinoilla olevaan hintaan. Saattaa kuitenkin olla perusteltua poiketa edellä olevasta pääsäännöstä mikäli arvopapereiden hankinta tai myynti tapahtuu tai voidaan arvioida tapahtuvan rahasto-osuuden omistajien eduksi. Arvopapereiden markkina-arvon laskentaperusteista on jo 22 §:n 3 momentin perusteluissa mainittu.

39 §. Pykälä koskee luotonottoa ja siihen liittyvän vakuuden antoa. Sijoitusrahastotoimintaa varten pääosa varainhankinnasta tulisi tapahtua yleisöltä. Normaalisti toimintaa varten ei siten tarvita luottoa, mutta poikkeuksellisesti luoton ottaminen saattaa olla perusteltua. Poikkeuksellisesti lyhytaikainen ja määrältään vähäinen luotonotto voisi olla perusteltua esimerkiksi tapauksissa, jolloin osuuksien lunastamiseen ei ole tarpeeksi likvidejä varoja eikä rahastossa olevia arvopapereita voida myydä taikka edullisia sijoituksia varten ei ole tarvittavaa pääomaa. Luotonoton on oltava kuitenkin julkisessa valvonnassa ja rajattua. Muissa maissa on huonojen kokemusten vuoksi yleensä kielletty ottamasta luottoa sijoitusrahoitustoimintaa varten. Poikkeustapauksia varten ehdotetaan, että pankkitarkastusvirasto voisi

erityisestä syystä ja määräajaksi myöntää lyhytaikaiseen luotonottoon luvan.

6 luku. Säilytyspankki

40 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että sijoitusrahaston omaisuus on säilytettävä erityisessä pankkitarkastusviraston valvonnan alaisessa rahalaitoksessa eli niin sanotussa säilytyspankissa. Näin ollen vain talletuspankit voivat toimia säilytyspankkina. Välttämällä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston varojen sekaantuminen keskenään, josta on erityinen säännös otettu lakiehdotuksen 21 §:n 2 momenttiin, pyritään osaltaan arvopaperisäästäjien etujen turvaamiseen. Säilytyspankin tehtävänä olisi luonteensa mukaan lisäksi vastaanottaa ja suorittaa rahastoa koskevat maksut sekä hoitaa muuta rahaliikettä.

41 §. Rahasto-osuuden omistajien etujen turvaamiseksi on tärkeää, että rahastoyhtiön ja säilytyspankin suhteiden järjestäminen tapahtuu kirjallisesti ja että se on julkisessa valvonnassa. Tästä syystä ehdotetaan, että kirjalliselle sopimukselle ja sen muutoksille on haettava pankkitarkastusviraston hyväksyminen.

42 §. Kun sijoitusrahaston varat ovat säilytyspankin hoidossa, tulee pankin noudattaa rahastoyhtiön antamia määräyksiä, ei kuitenkaan sellaisia, jotka ylittävät yhtiön toimivallan. Konfliktitilanteissa on yhtiön pyydettävä lausunto pankkitarkastusvirastolta, joka valvoo sekä yhtiön että pankin toimintaa.

7 luku. Tilintarkastus ja tilinpäätös

Lakiehdotuksen 7 luku sisältää pääasiassa rahastoyhtiön sekä sijoitusrahaston hallinnon ja tilien tarkastusta sekä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilinpäätöstä koskevia säännöksiä. Säännökset vastaavat periaatteessa pankkilacissa ja osakeyhtiölaissa olevia vastaavia säännöksiä.

43 ja 44 §. Pykälät sisältävät säännökset tilintarkastajien valinnasta, lukumäärästä sekä kelpoisuudesta. Säännökset ovat pitkälti samansisältöiset kuin pankkilakien vastaavat säännökset. Sijoitusrahastotoiminnan erikoisluonne on kuitenkin huomioon otettu siten, että tilintarkastus koskee sekä rahastoyhtiön että sijoitusrahaston hallintoa ja tilien pitoa. Ulkomaalaista ei voida valita tilintarkastajaksi.

Rahastoyhtiön yhtiökokouksessa on valittava vähintään kaksi Suomessa asuvaa Suomen kansa-

laista tilintarkastajaksi. Lisäksi rahasto-osuuden omistajat ovat oikeutettuja, mutta eivät velvollisia edellä mainittujen tilintarkastajien lisäksi valitsemaan oman tilintarkastajansa. Valinta tapahtuu rahasto-osuuden omistajien kokouksessa. Yhteensä on siis valittava vähintään kolme tilintarkastajaa ja varamiehet näille. Tilintarkastajaksi voidaan myös valita tilintarkastusyhteisö. Yhden tilintarkastajan ja hänen varamiehensä on oltava Keskuskauppakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö.

45 §. Pykälän säännökset koskevat niitä tilanteita, jolloin rahastoyhtiöllä ja sijoitusrahastoilla ei ole lainkaan varsinaista tilintarkastajaa tai tilintarkastajaksi on valittu tarvittavaa kelpoisuutta vailla oleva henkilö taikka asianmukaisesti valittu tilintarkastaja on menettänyt kelpoisuutensa. Näissä tapauksissa pankkitarkastusviraston tulee täyttää vapaana oleva tilintarkastajan toimi. Pykälän säännökset vastaavat pitkälti osakeyhtiölain ja pankkilakien vastaavia säännöksiä.

46 §. Pykälä koskee rahastoyhtiön ja säilytyspankin johdon velvollisuutta avustaa tilintarkastajaa. Säännös tästä tiedonanto- ja avustusvelvollisuudesta vastaa osakeyhtiölaissa olevaa säännöstä.

47—49 §. Lakiehdotuksen 47 § koskee tilintarkastajan tehtävän sisältöä ja laajuutta. Säännöksen mukaan tilintarkastajan tulee tarkastaa sekä sijoitusrahaston että rahastoyhtiön kirjanpitoa tilinpäätöksineen ja hallintoa. Lisäksi tilintarkastajan on noudatettava rahastoyhtiön yhtiökokouksen ja rahasto-osuuden omistajien kokouksen mahdollisesti antamia ohjeita.

Lakiehdotuksen 48 § koskee tilintarkastuskertomusta, joka on tärkein tilintarkastuksen tuloksena syntyvä asiakirja. Lakiehdotuksen 47 ja 48 § vastaavat osakeyhtiölain tilintarkastajia ja tilintarkastuskertomusta koskevia säännöksiä. Rahastoyhtiön tilintarkastukseen ja tilintarkastuskertomukseen sovelletaan osakeyhtiölain säännöksiä siltä osin kuin sijoitusrahastolaissa ei toisin säädetä. Lakiehdotuksen 49 § koskee velvollisuutta lähettää pankkilaeissa säädetyin tavoin eräitä asiakirjoja pankkitarkastusvirastolle valvontaa varten.

50 §. Pykälä sisältää säännökset tilinpäätöksen laatimisesta. Lainkohdan 1 momentin mukaan tilinpäätös on laadittava kultakin tilikaudelta erikseen sekä rahastoyhtiön että sijoitusrahaston osalta. Tilinpäätös käsittää osakeyhtiölain mukaan tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen.

Pykälän 2 momentin mukaan ehdotetaan, että pankkitarkastusvirasto antaisi tarkemmat määräykset ja ohjeet sijoitusrahastojen tilinpäätöksistä sekä siitä miten kirjanpitolakia sovelletaan sijoitusrahastojen tilinpäätöksiin ja niiden laatimiseen.

8 luku. Sijoitusrahastotoiminnan luovuttaminen ja lopettaminen

Esillä olevan 8 luvun säännökset koskevat rahastoyhtiön tai koko sijoitusrahastotoiminnan luovuttamista ja lopettamista. Rahastoyhtiön ja sijoitusrahastotoiminnan lopettaminen voi tapahtua joko vapaaehtoisesti tai sillä perusteella, että rahastoyhtiöllä ei lain mukaan enää ole oikeutta jatkaa toimintansa harjoittamista. Toimintaa voi tällöin jatkaa joko säilytyspankki tai uusi rahastoyhtiö.

51 §. Lakiehdotuksen 51 § koskee sijoitusrahastohallinnon vapaaehtoista siirtämistä. Sijoitusrahastotoiminnan aikana saattaa syntyä erilaisia tilanteita, jolloin rahastoyhtiö haluaisi vapaaehtoisesti luovuttaa yhden tai useamman sijoitusrahaston hallinnon toiselle rahastoyhtiölle tai luovuttaa koko sijoitusrahastotoiminnan toiselle rahastoyhtiölle. Tätä voi vaatia myös rahasto-osuuden omistajien etu. Viranomaisilla on oltava mahdollisuus puuttua rahasto-osuuden omistajien edun vuoksi tällaisiin luovutustoimiin. Tästä syystä vapaaehtoinen sijoitusrahaston hallinnon luovutus tulisi olla mahdollinen vain pankkitarkastusviraston luvalla.

52 §. Sijoitusrahastotoiminnan lopettaminen voi tapahtua myös siten, että rahaston hallinto ei siirry välittömästi toiselle rahastoyhtiölle. Toiminnan mahdollisimman häiriötön jatkuminen on kuitenkin taattava taikka toiminta on lopetettava siten, ettei siitä synny rahasto-osuuden omistajille tarpeettomia edunmenetyksiä. Tästä syystä lakiehdotuksen 52 §:ssä ehdotetaan, että säilytyspankin tulee välittömästi ryhtyä hoitamaan sijoitusrahaston hallintoa tässä lainkohdassa mainituissa tilanteissa. Sijoitusrahaston hallinnon siirtäminen säilytyspankille on kuitenkin oltava vain väliaikainen toimenpide.

53 §. Lakiehdotuksen 53 §:n 1 momentin säännökset koskevat säilytyspankkia vain sijoitusrahastotoiminnan osalta eivätkä rahastoyhtiön organisaation osalta. Väliaikaisen hallinnon aikana on toiminnassa noudatettava samoja sääntöjä kuin rahaston ollessa rahastoyhtiön hoidossa. Kaikki rahastoyhtiöön sovellettavat säännökset

eivät voi koskea säilytyspankkia. Siten rahasto-osuuden omistajat eivät voi valita edustajansa pankin johtokuntaan tai hallitukseen eivätkä tilintarkastajaa tilien tarkastamista varten.

Rahasto-osuuden omistajilla ei ole edustusta rahastoyhtiön tehtäviä väliaikaisesti hoitavassa säilytyspankissa. Äänioikeuden käyttäminen ei sovi tähän välivaiheeseen. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa ehdotetaan, ettei säilytyspankki saa käyttää äänioikeutta niiden osakkeiden osalta, jotka kuuluvat sijoitusrahastoon.

54 §. Säilytyspankin hoitaessa sijoitusrahaston hallintoa väliaikaisesti sinä aikana, kun valmistellaan hallinnon uudelleen järjestämistä tai toiminnan lopettamista, tulee sekä sijoitusten vastaanoton sijoitusrahastoon että osuukien lunastamisen olla toistaiseksi kiellettyä. Tällaisella kiellolla pyritään muun muassa ehkäisemään rahasto-osuuden omistajien yhdenvertaisuutta loukkaavaa keinottelua ja osuukien arvonmenetyksiä.

55 §. Kun tarkoituksena on, että säilytyspankki vain väliaikaisesti hoitaa sijoitusrahaston hallintoa, on lakiehdotuksen 55 §:ään otettu säännökset, joilla säännellään ne toimintavaihtoehtot, jotka säilytyspankilla on käytettävänään ryhdyttyään hoitamaan sijoitusrahaston hallintoa. Pankin on ensisijaisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin rahaston hallinnon luovuttamiseksi toiselle rahastoyhtiölle. Ellei sopivaa vastaanottajaa kohtuullisessa ajassa löydy taikka luovutukselle ei saada pankkitarkastusviraston hyväksymistä, pankin on purettava rahasto. Pykälän 2 momentti sisältää säännökset purkamismenettelystä. Pykälän 3 momentissa säädetään säilytyspankin velvollisuudesta tiedottaa yleisölle ja rahasto-osuuden omistajille sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisesta toiselle rahastoyhtiölle tai rahaston purkamisesta.

56 §. Pykälässä on säännökset menettelytavasta siinä tapauksessa, ettei rahasto-osuuden omistaja saavu nostamaan hänelle kuuluvia varoja. Varat on säännöksen mukaan talletettava ulosotonhaltijan huostaan. Kymmenen vuoden kuluttua varat menetetään valtiolle.

9 luku. Erinäiset säännökset

Luku sisältää säännöksiä toimintaa koskevasta tiedonantovelvollisuudesta ja salassapitovelvollisuudesta sekä vahingonkorvausvelvollisuudesta, jotka on laadittu ottaen huomioon sijoitusrahastotoiminnan sopimus- ja yhteisöoikeudelliset erikoispiirteet, ja rangaistuksista lain säännösten

rikkomisesta sekä muista rahastoyhtiöön kohdistettavista pakotteista. Rahastoyhtiön toimintaan ehkä huomattavimmin vaikuttavasta pakotteesta, toimiluvan peruuttamisesta ja sen edellytyksistä, on säännöksiä pankkitarkastuslaissa.

57 §. Pykälässä on rahastoyhtiölle asetettu velvollisuus laatia lähinnä rahasto-osuuden omistajia ja sijoittajia sekä yleisöä varten kertomus sijoitusrahaston taloudellisesta asemasta, arvopaperisijoituksista ja sijoitusrahastotoiminnasta yleensä. Kertomus on laadittava neljännesvuosittain. Neljännesvuosikertomuksesta on vähintään käytävä ilmi pykälässä luetellut tiedot määrättyä ajankohtana tai ajanjaksona. Neljännesvuosikertomus on tärkeimpiä koko sijoitusrahastotoimintaa kuvaavia tiedonantovälineitä. Pykälän 2 momentin mukaan sijoitusrahaston neljännesvuosikertomus sekä rahastoyhtiön että rahaston tilinpäätösasiakirjat on pidettävä yleisön helposti ja nopeasti saatavissa.

58 §. Pykälä sisältää rahastoyhtiön johtoliemiin, tilintarkastajiin sekä toimihenkilöihin kohdistuvia salassapitovelvollisuutta koskevia säännöksiä. Salassapitosäännöksen tarkoituksena on varmistaa, että rahastoyhtiön asiakkaan tai muiden sijoitusrahastotoiminnassa mukana olevien taloudellista asemaa taikka liike- tai ammattisalaisuutta koskevat tiedot pysyvät rahastoyhtiössä salaisina. Tämä on tärkeätä niin sijoituskohteiden, kuten esimerkiksi yritysten ja muiden arvopapereita liikkeeseen laskevien kannalta kuin myös rahasto-osuuden omistajienkin kannalta. Salassapitovelvollisuutta koskeva säännös vastaa pankkilaeissa olevia säännöksiä.

59 §. Rahastoyhtiö vastaa siitä, että sijoitusrahastotoimintaa harjoitetaan kaikilta osin asianmukaisesti. Tämän vuoksi rahastoyhtiö on myös vastuussa vahingosta, joka on kohdannut rahasto-osuuden omistajaa tai muuta henkilöä toiminnan harjoittamisen yhteydessä. Edellytyksenä korvausvelvollisuuden syntymiselle on kuitenkin, että vahinko on tahallisesti tai tuottamuksesta aiheutettu sekä sattunut rahastoyhtiön vastuupiirissä. Rahastoyhtiö vastaa omien elintensä toimenpiteistä ja toimihenkilöidensä tuottamuksesta. Vastuu ulottuu myös kaikkien niiden henkilöiden tekoihin, jotka rahastoyhtiön toimeksiannosta hoitavat sijoitusrahastotoimintaan kuuluvia tehtäviä edellyttäen, että tuottamus esimerkiksi henkilöiden valinnassa, ohjauksessa tai valvonnassa voidaan lukea rahastoyhtiön syyksi. Vahingonkorvausvaatimus voidaan kohdistaa rahastoyhtiöön selvittämättä kuka tai ketkä ovat vahingon

aiheuttaneet. Vahingonkärsineen on kuitenkin kyettävä näyttämään kärsimänsä vahinko toteen.

Vahingonkorvausvelvollisuuden perustana tulee ensisijaisesti kysymykseen sijoitusrahastolain vastainen toiminta. Lakiehdotuksen 34 §:ään sisältyvä yleissäännös toiminnan huolellisesta ja asiantuntevasta harjoittamisesta on tässä keskeinen. Koska sijoitusrahastotoiminnan mielekkyys perustuu nimenomaan rahastoyhtiössä toimivien henkilöiden asiantuntemukseen, voidaan esimerkiksi sijoitusvirheitä arvioida sen mukaisin kriteerein; rahastoyhtiön edellytetään sijoittavan rahaston varoja asiantuntevasti. Sijoitusten jälkikäteen todettu tappiollisuus ei sinänsä aiheuta vahingonkorvausvelvollisuutta. On pystyttävä osoittamaan, että sijoitus silloin kun se tehtiin, selvästi oli todettavissa virheinvestoinniksi tai liian riskialttiiksi rahastotoiminnalle. Vahingonkorvausvelvollisuuden perustana voisi myös esimerkiksi olla sellainen puute organisaatiossa ja sisäisessä valvonnassa, että varoja tai asiakirjoja kadotetaan taikka määrääkoja ei pystytä pitämään. Esimerkiksi merkintäoikeuksien menettäminen ja lunastusmäärän suorittamisen viivästyminen voisi olla tällainen peruste.

Säilytyspankki vastaa vastaavasti oman toimintansa asianmukaisuudesta. Pankki voi joutua vastuuseen muun ohella myös rahastoyhtiön lain tai sääntöjenvastaisista päätöksistä, ellei se täytä velvollisuutta estää päätösten toimeenpano. Kun säilytyspankki hoitaa rahaston hallintoa, sen korvausvastuu kattaa myös muut sijoitusrahastotoiminnassa sattuneet vahingot.

60 ja 61 §. Rahastoyhtiön hallintoelinten, tilintarkastajien sekä sen osakkeenomistajien vahingonkorvausvelvollisuus määräytyy sekä osakeyhtiölain että sijoitusrahastolain mukaan. Koska osakeyhtiölain mukaan korvausvelvollisuus yhtiön ulkopuolista kohtaan syntyy vain mainitun lain säännösten rikkomisesta, on vastuuperusteet näissä pykälissä täydennetty sijoitusrahastolain rikkomisella. Tämä on perusteltua huomioon ottaen rahasto-osuuden omistajien ja osakkeenomistajien asemien samankaltaisuus.

Säännösten mukaan siinä mainittujen henkilöiden ja rahastoyhtiön vastuut ovat rinnakkaisia, joskin rahastoyhtiön vastuavelvollisuus on laajempi.

62 §. Vahingonkorvausvelvollisuus voi lain säännösten mukaan kohdata monta eri tahoja samasta teosta ja voisi määrältään muodostua kohtuuttomaksi. Tämän vuoksi on lakiin otettu viittaussäännös vahingonkorvauslakiin.

63 §. Useimmat 59—61 §:ssä tarkoitetut teot ovat sellaisia, että vahinko kohdistuu vain rahastoon kuuluvaan omaisuuteen. Rahastohan ei ole oikeushenkilö, joka ilman nimenomaista säännöstä voisi nostaa korvauskanteen. Toisaalta rahastoyhtiön, joka pääsääntöisesti kantaa ja vastaa rahastoa koskevista asioista, ei vahingonkorvausvelvollisena voida edellyttää omatoimisesti suoritettavan aina riittäviä korvauksia rahastoon. Ilman nimenomaista säännöstä olisi siis jokaisen rahasto-osuuden omistajan näissä tapauksissa esitettävä omat vaatimuksensa vastuullisia kohtaan. Tämän vuoksi on rahasto-osuuden omistajille säädetty kollektiivinen oikeusturvakeino. Kanneoikeus on kuitenkin rajoitettu koskemaan vain tapauksia, joissa rahastoyhtiön ja rahasto-osuuden omistajien välille voi syntyä eturistiriita.

Koska rahasto-osuuden omistajilla ei ole muita pysyviä edustajia kuin puheenjohtaja ja edustaja rahastoyhtiön hallituksessa, jotka kummatkin usein soveltunevat huonosti hoitamaan asiaa, on kokouksen valittava sovelias asiamies edustamaan omistajia vahingonkorvausasiassa. Kokouksessa on asiamiehelle annettava toimiohjeet, jotka voivat olla yleisiä tai yksityiskohtaisia. Laki ei myöskään estä sitä, että rahasto-osuuden omistajien kokous päättää asettaa tilapäisen omistajista koostuvan neuvoa-antavan ryhmän, jolle annetaan tehtäväksi seurata asiamiehen toimia vahingonkorvausasiassa ja joka valtuutetaan päättämään tarkemmista toimenpiteistä. Asiamiehen valinta on kuitenkin välttämätöntä, koska hänellä yksistään on oikeus edustaa rahasto-osuuden omistajia asiassa. Kaikki asiasta aiheutuneet kulut, joihin kuuluvat myös vastapuolelle ehkä suoritettavat oikeudenkäynnistä johtuvat korvaukset, suoritetaan sijoitusrahaston varoista pankkitarkastusviraston hyväksynnän jälkeen.

64 §. Pykälä sisältää säännöksiä määrävähemmistön oikeudesta nostaa itsenäisen vahingonkorvauskanteen kaikkien rahasto-osuuden omistajien puolesta. Säännös vastaa osakeyhtiölain 15 luvun 6 §:ssä olevia säännöksiä. Vähemmistön kanneoikeuden edellytyksenä on, että korvausasiaa on käsitelty rahasto-osuuden omistajien yhteisessä kokouksessa ja että päätöstä korvauskanteen nostamatta jättämisestä on vastustanut vähemmistö, jolla on vähintään kymmenesosa kaikista osuuksista tai yksi kolmasosa kokouksessa edustetuista osuuksista. Lisäksi korvauskanteen voivat nostaa rahasto-osuuden omistajien kokouksesta riippumatta myös sellaiset rahasto-osuuden omistajat, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista osuuksista tai vähintään vastaava määrä osuuksia

kuin edellä päätöstä vastustaneilla rahasto-osuuden omistajilla. Kuten osakeyhtiölaissa kanne oikeus on määräaikainen ja kanteen vireille panneet vastaavat oikeudenkäyntikuluista kuitenkin siten, että heillä on oikeus saada sijoitusrahaston varoista korvaus.

65 §. Tilanteissa, joissa rahastoyhtiö on estynyt esittämästä korvausvaatimuksia, se ei luonnollisesti voi päättää rangaistusvaatimusten esittämisestään. Kollektiivisen asianomistajan aseman myöntäminen alati vaihtuvalle rahasto-osuuden omistajien piirille on tässäkin katsottu tarkoituksenmukaiseksi.

Kollektiivisten oikeusturvakeinojen käyttäminen tulee kysymykseen ainoastaan yhteisten oikeudenloukkausten kohdalla eivätkä näiden keinojen olemassaolo estä yksittäistä rahasto-osuuden omistajaa esittämästä vaatimuksia sellaisen häntä kohdanneen vahingon johdosta, joka ei ole kaikille rahasto-osuuden omistajille yhteinen. Sitä vastoin se estää häntä esittämistä vaatimuksia sen johdosta, että hänen osuutensa arvo on muiden osuuksien tavoin laskenut. Rahasto-osuuden omistajan asema on tässä suhteessa hyvin verrattavissa osakkeenomistajan asemaan osakeyhtiössä.

66 §. Niissä tapauksissa, joissa rahastoyhtiö eturistiriidan takia on estynyt edustamasta rahasto-osuuden omistajia, on tärkeää löytää henkilö, joka voi edustaa rahasto-osuuden omistajia ja jolla on valtaa saattaa kysymykset omistajien kokouksen käsiteltäviksi. Tällainen tapaus voi olla esimerkiksi poliisiviranomaisen ilmoitus rikoksesta, jossa epäiltynä on rahastoyhtiön hallitus ja asianomistajana rahasto-osuuden omistajat. Lainkohdassa on tämä passiivinen edustusoikeus myönnetty puheenjohtajalle. Puheenjohtajankin ollessa estynyt oikeudet kuuluvat hänen varamiehelleen. Edustusoikeus rajoittuu vain rahasto-osuuden omistajia kollektiivisesti koskevaan kokouksessa käsiteltävään asiaan eikä korvaa rahastoyhtiön velvollisuutta muutoin lähettää omistajille tiedotuksia ja kutsuja säännöissä mainitulla tavalla.

67 §. Pankkilakien tavoin on pankkitarkastusvirastolla erillinen ja rahasto-osuuden omistajien tahdosta riippumaton oikeus ajaa korvauskannetta, milloin rahasto-osuuden omistajien etu sitä vaatii. Tämä säännös tulee sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun päätös kanteen nostamisesta rahasto-osuuden omistajien kokouksessa jostain syystä estyy.

68 ja 69 §. Pykälät sisältävät säännöksiä rangaistuksista lain rikkomisesta. Sijoitusrahastori-

koksia ovat sellaiset teot, joilla rikotaan yleisön suojaksi annettuja tärkeimpiä säännöksiä. Myös väriiden tietojen antaminen vaarantaa julkista valvontaa siinä määrin, että tässäkin tapauksessa on syytä soveltaa rangaistusasteikkoa, joka mahdollistaa vapausrangaistuksen käytön. Muut törkeät tapaukset lienevät tuomittavissa rikoslain säännösten nojalla. Myös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin (1061/78) sisältyvät rangaistuslainsäädännökset saattavat toisinaan tulla sovellettaviksi. Lievemmat lain rikkomiset, jotka kuitenkin toiminnan varmuuden takia vaativat kriminalisoinnin, on 69 §:ssä lueteltu sijoitusrahastorikkomuksina.

70 §. Salassapitovelvollisuuden rikkomisesta ehdotetaan säädettäväksi sakkorangaistus. Rahastoyhtiön johdon ja henkilökunnan sekä tilintarkastajan salassapitovelvollisuudesta ehdotetaan säännöksiä lakiehdotuksen 58 §:ssä.

71 §. Virallisen syyttäjän syyteoikeuden rajoitukset vastaavat pankkilakien vastaavia säännöksiä. Koska pankkitarkastusvirastolle erityisviranomaisena kertyy asiantuntemusta sijoitusrahastotoiminnasta, on syytä saattaa lakiehdotuksen 71 §:ssä tarkoitettu syytteenpano-oikeus riippuvaiseksi pankkitarkastusviraston harkinnasta.

72 §. Mahdollisuus uhkasakon käyttämiseen keinona saada rahastoyhtiö noudattamaan lakia ja määräyksiä on, huomioon ottaen sen ennaltaestävä vaikutus, valvontaviranomaisen käytettävissä oleva keskeinen pakote, jolla on vastaavuutensa pankkilaeissa.

73 §. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan heti, kun eduskunta on sen hyväksynyt. Tällöin ei luonnollisesti ole olemassa yhtään lainmukaista rahastoyhtiötä. Sijoitusrahastotoimintaa muistuttavaa toimintaa harjoittaa tällä hetkellä vain yksi osakeyhtiö. Lain voimaantulosta ei siten aiheudu mainittavia seurauksia jo toimivien yhteisöjen toimintaan. Voimaantulon jälkeen saa lain 2 §:n mukaan yhteissijoituksia arvopapereihin markkinoida yleisölle vain sellaiset toiminnassa olevat osakeyhtiömuotoiset yritykset, joiden varainhankinta sijoitustoimintaa varten tapahtuu yhtiön osakkeita merkitsemällä sekä lakiehdotuksen tarkoittamat rahastoyhtiöt. Jo olemassa oleva ja mahdollisesti ennen lain voimaantuloa perustettavat yhteissijoitustoimintaa harjoittavat muut yhteisöt eivät näin ollen saa tarjota yleisölle mahdollisuuksia uusiin sijoituksiin; jo tehtyihin sijoituksiin ja niiden hallintoon laki ei vaikuta. Laki ei myöskään vaikuta holding-periaatteella toimiviin sijoitustoimintaa harjoittaviin yh-

tiöihin, jotka edelleenkin saavat markkinoida omia osakkeitaan sijoitusvaihtoehtona.

Rahastoyhtiö, sen osakkeenomistaja, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja ja toimihenkilö voisivat kuitenkin myydä arvopapereita sijoitusrahastolle pääsääntöisesti vain arvopaperipörssin välityksellä. Sijoitusrahastojen perustamisvaiheessa on kuitenkin tarpeellista voida luovuttaa sijoituskohteiksi tulevia arvopapereita rahastoille myös suoraan. Tämän vuoksi lain 15 §:n 1 momentissa säädettyä arvopapereiden myyntirajoitusta ei sovellettaisi ennen lain voimaantuloa hankittuihin osakkeisiin tai muihin arvopapereihin, mikäli ne myydään sijoitusrahastolle yhden vuoden kuluessa lain voimaantulosta.

1.2. Laki pankkitarkastuslain muuttamisesta

1 §. Koska rahastoyhtiöt esityksen mukaan tulevat pankkitarkastusviraston valvontaan, ehdotetaan, että pykälän 1 momenttiin lisättäisiin sana rahastoyhtiöt.

6 §. Koska ei ole tarkoituksenmukaista lainkohdassa luetella 1 §:ssä mainittuja yhteisöjä, ehdotetaan, että nykyisessä laissa oleva luettelo korvattaisiin viittauksella pankkitarkastusviraston valvonnassa oleviin yhteisöihin ja ulkomaisten luottolaitosten edustustoihin, jotka on lueteltu 1 §:ssä.

7 §. Ehdotetaan, että lainsäädäntöteknisesti ja 6 §:n perusteluissa mainituista syistä pykälän 1 kohdassa oleva luettelo korvattaisiin viittauksella valvonnassa olevista yhteisöistä ja ulkomaisten luottolaitosten edustustoista ja 3 kohdassa olevat sanat pankkitoiminnassa ja pankkialalla korvattaisiin maininnalla valvonnassaan olevien yhteisöjen toimialalla.

8 §. Ehdotetaan, että pankkitarkastusvirastolla olisi oikeus kutsua koolle rahasto-osuuden omistajien kokous sekä ylimääräinen kokous. Samoin ehdotetaan, että pankkitarkastusviraston edustajalla olisi oikeus olla läsnä rahasto-osuuden omistajien kokouksessa.

10 §. Pykälään ehdotetaan muutos, jotta pankkitarkastusvirasto voisi kieltää rahasto-osuuden omistajien kokouksen päätöksen toimeenpanon, milloin se on ristiriidassa lain tai rahaston sääntöjen kanssa.

13 ja 14 §. Ehdotetaan, että 13 §:n 1 ja 2 momenteissa sekä 14 §:ssä olevat luettelot korvattaisiin 6 §:n muutosehdotusta vastaavasti.

19 §. Ehdotetaan, että pykälään tehdään tarpeellisiin kohtiin 6 §:n muutosehdotusta vastaa-

vat muutokset ja kielenkäytön nykyaikaistamiseksi sana omaisuus-tase korvattaisiin sanalla tase. Lisäksi ehdotetaan, että rahastoyhtiön valvonnasta perittävän maksun määäämisperusteena olisi yhtiön aiheuttaman valvontatyön laajuus.

1.3. Laki kirjanpitolain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Koska sijoitusrahastoista tulisi laatia oma tilinpäätös pankkitarkastusviraston antamien määräysten ja ohjeiden mukaan, ehdotetaan, että kirjanpitovelvollisuus sijoitusrahastojen osalta koskisi rahastoyhtiöitä.

1.4. Laki elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Koska pykälässä esitetty luettelo on tarkoitettu tyhjentäväksi, ehdotetaan, että sana sijoitusrahastotoiminta lisättäisiin pykälän uudeksi 26 kohdaksi.

1.5. Laki taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

3 §. Pankit, luotto-osakeyhtiöt ja vakuutusyhtiöt ovat niistä annettujen lakien mukaisesti erityisviranomaisen valvonnassa eikä niitä koske taloudellisen kilpailun edistämisestä annettu laki. Vastaavasta syystä ehdotetaan pykälän 3 momenttiin lisättäväksi sana rahastoyhtiöt.

1.6. Laki eräistä yhteisösuhteista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

1 §. Koska sijoitusrahastoa koskevat omat erityissäännökset ja sen oikeussuojajärjestelmä on aivan erilainen kuin yhteisösuhteissa yleensä, ehdotetaan, että sijoitusrahastoihin ei sovellettaisi lakia eräistä yhteisösuhteista.

1.7. Laki velkakirjalain 24 §:n muuttamisesta

24 §. Osinkolipun osalta rahasto-osuuden omistaja tulisi rinnastaa osakkeenomistajaan sekä myös osuustodistus tulisi rinnastaa osakekirjaan. Näistä syistä velkakirjalain 24 §:ään ehdotetaan kyseiset muutokset.

2. Voimaantulo

Lakien voimaantulo ei edellytä viranomaisilta ennakkovalmisteluja. Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan heti, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Säättämisyjärjestys

Koska ehdotettu lainsäädäntö ei vaikuta olemassa olevien yhtiöiden toimintaan tai tehtyihin sijoituksiin, voidaan se käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Sijoitusrahastolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) sijoitusrahastolla pääasiallisesti osakkeista ja muista arvopapereista koostuvaa rahastoa, jonka omistavat siihen sijoittaneet henkilöt ja yhteisöt;

2) sijoitusrahastotoiminnalla varojen hankkimista yleisöltä sijoitusrahastoon ja näiden varojen sijoittamista edelleen arvopapereihin sekä sijoitusrahaston hallintoa;

3) rahastoyhtiöllä sijoitusrahastotoimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä;

4) säilytyspankilla pankkia, jossa sijoitusrahaston varat säilytetään ja joka ottaa vastaan ja suorittaa sijoitusrahastoa koskevat maksut; sekä

5) rahasto-osuuden omistajalla jokaista henkilöä tai yhteisöä, joka omistaa yhden tai useamman osuuden sijoitusrahastossa olevasta omaisuudesta.

2 §

Toimintaa, jolla yleisölle tarjotaan mahdollisuus osallistua yhteisiin arvopaperisijoituksiin, saadaan harjoittaa vain sijoitusrahastotoimintana tai siten, että osallistuminen sijoittamiseen tapahtuu sijoitustoimintaa harjoittavan osakeyhtiön osakkeita merkitsemällä.

3 §

Sijoitusrahastotoimintaa saa harjoittaa vain rahastoyhtiö, joka on saanut toimiluvan.

4 §

Rahastoyhtiön toiminimessä on oltava sana rahastoyhtiö joko sellaisenaan tai yhdysosana.

Ainoastaan tämän lain mukaisella rahastoyhtiöllä on oikeus käyttää toiminimessään tai muuten toimintaansa osoittamaan nimitystä rahastoyhtiö tai rahasto-osakeyhtiö.

5 §

Rahastoyhtiöön sovelletaan osakeyhtiöistä voimassa olevaa lainsäädäntöä, mikäli tässä laissa ei ole toisin säädetty.

Rahastoyhtiön osalta osakeyhtiölain 2 luvun 1 §:n 2 momentissa tarkoitetun poikkeusluvan antaa valtiovarainministeriö.

6 §

Rahastoyhtiön toimintaa valvoo pankkitarkastusvirasto.

2 luku

Rahastoyhtiön perustaminen

7 §

Rahastoyhtiön perustajien on valtiovarainministeriöltä haettava yhtiölle toimilupa. Hakemukseen on liitettävä perustamiskirja ja yhtiöjär-

jestys. Valtiovarainministeriöllä on oikeus vaatia myös muita tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Ennen asian ratkaisemista valtiovarainministeriön on hankittava hakemuksesta pankkitarkastusviraston lausunto.

Rahastoyhtiön yhtiöjärjestykselle ja sen muutoksille on haettava valtiovarainministeriön vahvistus.

8 §

Rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksessä on oltava ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 3 §:ssä tarkoitettu määräys.

9 §

Rahastoyhtiön osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa, joka on kokonaan rahassa maksettava ennen kuin yhtiö aloittaa toimintansa. Osakepääoman on kuitenkin aina oltava vähintään yksi prosentti rahastoyhtiön hallinnassa olevien sijoitusrahastojen yhteenlasketusta pääomasta.

Rahastoyhtiön osakepääomaa korotettaessa uutta osaketta ei voida merkitä apportiomaisuutta vastaan.

10 §

Rahastoyhtiölle, jonka perustaminen ei ole yleisen edun vastainen, on annettava toimilupa.

Rahastoyhtiön yhtiöjärjestys ja sen muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset eikä muuten ole pätevää syytä niiden vahvistamatta jättämiseen.

11 §

Rahastoyhtiön on ilmoitettava pankkitarkastusvirastolle, milloin se aloittaa toimintansa.

3 luku

Rahastoyhtiön hallinto

12 §

Rahastoyhtiö edustaa omissa nimissään rahasto-osuuden omistajia ja toimii näiden puolesta sijoitusrahastoa koskevissa asioissa sekä käyttää sijoitusrahastossa olevaan omaisuuteen liittyviä oikeuksia. Sijoitusrahastoa koskevissa oikeustoimissa on mainittava, minkä rahaston puolesta rahastoyhtiö toimii.

13 §

Rahastoyhtiön hallituksessa on oltava vähintään kuusi jäsentä. Vähintään puolet hallituksen jäsenistä ja toimitusjohtajan on oltava Suomessa asuvia Suomen tai muun pohjoismaan kansalaisia. Pohjoismaiden ulkopuolella asuvia taikka muun valtion kuin Suomen tai muun pohjoismaan kansalaisia voi yhtiön hallituksessa kuitenkin olla enintään kolmasosa. Valtiovarainministeriö voi myöntää yhtiölle luvan poiketa tässä säädettyistä vaatimuksista.

Rahasto-osuuden omistajat valitsevat rahastoyhtiön hallituksen jäsenistä vähintään kolmanneksen siten kuin rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksessä määrätään.

Mitä tässä laissa on säädetty rahastoyhtiön hallituksen jäsenestä ja toimitusjohtajasta, on vastaavasti sovellettava hallituksen varajäsenen ja toimitusjohtajan varamieheen.

Rahastoyhtiöön ei voida perustaa hallintoneuvostoa.

14 §

Sijoitusrahastoon kuuluvien osakkeiden tuottaman äänioikeuden käyttämisestä yhtiökokouksessa on päätettävä kussakin tapauksessa erikseen. Päätöksen tekevät 13 §:n 2 momentissa tarkoitettut rahasto-osuuden omistajien valitsemat hallituksen jäsenet hallituksen kokouksessa. Äänioikeutta on käytettävä, jos näistä jäsenistä enemmän kuin puolet sitä kannattaa. Tällöin on päätöksessä samalla annettava ohjeet äänestämistä varten.

15 §

Rahastoyhtiö sekä rahastoyhtiön osakkeenomistaja, hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja ja toimihenkilö eivät saa ilman pankkitarkastusviraston lupaa hankkia rahastoyhtiön hallinnassa olevalta sijoitusrahastolta osakkeita tai muita arvopapereita eivätkä ilman arvopaperipörssin välitystä myydä sellaisia sijoitusrahastolle. Rahastoyhtiö ja rahastoyhtiön osakkeenomistaja eivätkä myöskään saa omistaa rahasto-osuuksia rahastoyhtiön hallinnassa olevassa sijoitusrahastossa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, koskee myös siinä mainitun henkilön aviopuolisoa taikka sitä, joka on häneen suoraan ylenevässä tai alenevässä sukulaissuhteessa, sekä lisäksi myös yhteisöä, jossa 1 tai tässä momentissa mainitulla henkilöllä tai yhteisöllä taikka useammalla heistä yhdessä on määräämisvalta.

Rahasto-osuuden omistajien valitsema rahastoyhtiön hallituksen jäsen ei saa omistaa rahastoyhtiön osakkeita tai olla rahastoyhtiön tai sääilytyspankin palveluksessa. Hän ei myöskään saa olla muun rahastoyhtiön tai sääilytyspankin hallituksen tai johtokunnan jäsen.

4 luku

Sijoitusrahasto

16 §

Rahastoyhtiö voi perustaa yhden tai useamman sijoitusrahaston. Rahastoyhtiöt eivät saa perustaa yhteistä sijoitusrahastoa. Jokaisella sijoitusrahastolla on oltava säännöt. Sijoitusrahaston perustamisesta sekä säännöistä ja niiden muuttamisesta päättää rahastoyhtiön hallitus.

Sijoitusrahaston nimessä on oltava sana sijoitusrahasto. Ainoastaan tämän lain mukaisesta sijoitusrahastosta saadaan käyttää nimitystä sijoitusrahasto.

17 §

Sijoitusrahaston säännöissä on mainittava:

- 1) sijoitusrahaston nimi sekä rahastoyhtiön ja sääilytyspankin toiminimi;
- 2) perusteet, joiden mukaan sijoitusrahastotoimintaa harjoitetaan, sekä missä määrin rahaston varat voidaan sijoittaa ulkomaisiin arvopapereihin;
- 3) rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilikausi;
- 4) perusteet korvauksesta, jonka rahastoyhtiö ja sääilytyspankki saavat toiminnastaan;
- 5) voitonjaon perusteet 23 §:ssä mainitun osuuden ylittävältä osalta sekä missä ja miten voitonjako tapahtuu;
- 6) tarkemmat perusteet rahasto-osuuden arvon laskemiseksi;
- 7) perusteet, joiden mukaan rahastoyhtiölle tuleva korvaus rahasto-osuuksien myymisestä ja lunastamisesta lasketaan, sekä myynti- ja lunastusvähennyksen enimmäismäärä määrättäessä rahasto-osuuden myynti- tai lunastushinta
- 8) rahasto-osuuden omistajien kokousten aika sekä kokousten kokoonkutsuja ja kutsumistapa sekä miten muut ilmoitukset saatetaan rahasto-osuuden omistajien tietoon;
- 9) milloin ja missä tiedot rahastoyhtiön rahasto-osuuksien myynti- ja lunastushinnoista sekä sijoitusrahaston neljännesvuosikertomukset sekä rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilinpäätös ja toimintakertomukset ovat yleisön saatavissa; sekä

10) missä ja miten rahasto-osuudet myydään ja lunastetaan.

18 §

Sijoitusrahaston säännöille ja niiden muutoksille on haettava pankkitarkastusviraston vahvistus.

Sijoitusrahaston säännöt ja niiden muutokset on vahvistettava, jos ne ovat lain mukaiset ja niitä on pidettävä rahasto-osuuden omistajien edun mukaisina eikä muuten ole pätevää syytä niiden vahvistamatta jättämiseen.

Sijoitusrahaston sääntöjen muutos tulee voimaan kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun muutos on 19 §:n mukaan merkitty sijoitusrahastorekisteriin, jollei pankkitarkastusvirasto toisin määrää.

19 §

Sijoitusrahasto on ilmoitettava sijoitusrahastorekisteriin merkittäväksi. Rekisteri on julkinen ja sitä pitää pankkitarkastusvirasto.

Ilmoitus sijoitusrahastorekisteriin on tehtävä kirjallisesti pankkitarkastusvirastolle. Ilmoitukseen, joka on rahastoyhtiön hallituksen puheenjohtajan allekirjoitettava, on liitettävä sijoitusrahaston perustamista koskeva päätös ja rahaston säännöt, joiden vahvistamista on samalla pyydetty.

20 §

Jos sijoitusrahasto säädettyä järjestyksessä on ilmoitettu rekisteriin merkittäväksi ja sen säännöt on vahvistettu sekä jos sijoitusrahasto nimeltään selvästi eroaa ennen sitä rekisteriin merkitystä sijoitusrahastosta, on rekisteröiminen toimitettava.

Merkittyään sijoitusrahaston rekisteriin on pankkitarkastusviraston julkaistava rahastoyhtiön kustannuksella Virallisessa lehdessä sijoitusrahaston säännöt ja niiden muutokset.

Sijoitusrahastoon ei saa ottaa varoja ennen kuin rahasto on merkitty rekisteriin.

21 §

Sijoitusrahasto ei voi hankkia oikeuksia eikä tehdä sitoumuksia eikä myöskään hakea, kantaa tai vastata tuomioistuimissa tai muiden viranomaisten luona.

Sijoitusrahastoon kuuluva omaisuus on pidettävä erillään rahastoyhtiön omaisuudesta. Sijoitusrahastoon kuuluvaa omaisuutta ei saa ulomitata rahastoyhtiön velasta lukuun ottamatta 39 §:ssä tarkoitettua velkaa.

Rahasto-osuuden omistajat eivät vastaa henkilökohtaisesti sijoitusrahastoa koskevista velvoitteista.

22 §

Sijoitusrahastoon varoja sijoittaneella on oikeus rahasto-osuuteen.

Rahasto-osuuksien tulee olla määrätyn sijoitusrahaston osalta keskenään samansuuruiset ja niiden tulee tuottaa yhtäläiset oikeudet rahastossa olevaan omaisuuteen. Rahastoyhtiön on toiminnassaan kohdeltava rahasto-osuuden omistajia yhdenvertaisesti.

Rahasto-osuuden arvo on sijoitusrahaston arvo jaettuna liikkeellä olevien rahasto-osuuksien lukumäärällä. Sijoitusrahaston arvo lasketaan siten, että varoista vähennetään rahastoa koskevat velat. Sijoitusrahastoon kuuluville arvopapereille määrätään arvo niiden markkina-arvojen mukaan. Saataviin pankeilta on lisättävä niille nostokuukautta edeltävän kuukauden loppuun asti kertynyt korko. Rahastoyhtiön on kunakin arkipäivänä laskettava rahasto-osuuksien arvo.

23 §

Sijoitusrahaston viimeksi kuluneelta tilikaudelta vahvistetun taseen mukaisen voiton ja rahaston muun vapaan oman pääoman yhteismäärästä, vähennettynä taseen osoittamalla tappiolla, on enemmän kuin puolet jaettava rahasto-osuuden omistajille siten kuin sijoitusrahaston säännöissä tarkemmin määrätään, jollei valtiovarainministeriö erityisestä syystä myönnä poikkeusta.

24 §

Rahasto-osuuden omistajien yhteisesti tämän lain tai sijoitusrahaston sääntöjen mukaan päätettävät asiat ratkaistaan rahasto-osuuden omistajien kokouksessa, joka on pidettävä säännöissä määrättyinä aikana.

25 §

Ylimääräinen rahasto-osuuden omistajien kokous on pidettävä, kun rahastoyhtiön hallitus katsoo siihen olevan aihetta taikka jos tilintarkastaja kirjallisesti sitä vaatii ilmoittamansa asian käsittelyä varten. Mitä tässä on säädetty tilintarkastajasta, koskee vastaavasti rahasto-osuuden omistajia, joilla yhteensä on vähintään kahdeskymmenesosa kaikista liikkeellä olevista rahasto-osuuksista.

26 §

Jokainen rahasto-osuus sijoitusrahastossa tuottaa rahasto-osuuden omistajien kokouksessa yhden äänen.

Rahasto-osuuden omistajien kokoukseen sovelletaan muutoin vastaavasti mitä menettelystä yhdistyksen kokouksessa on voimassa, sikäli kuin sijoitusrahaston säännöissä ei ole muuta määrätty.

27 §

Ulkomaalainen tai ulkomainen yhteisö taikka sellainen suomalainen yhteisö, jota tarkoitetaan ulkomaalaisten sekä eräiden yhteisöjen oikeudesta omistaa ja hallita kiinteätä omaisuutta ja osakkeita annetun lain 2 §:ssä, ei saa omistaa rahasto-osuuksia sijoitusrahastossa.

Edellä 1 momentissa mainitun kiellon vastainen luovutus on mitätön. Sen estämättä, mitä edellä on säädetty, saa jokainen omistaa rahasto-osuuksia, jotka hän on saanut perintönä taikka avio-oikeuden tai testamentin nojalla. Suomen kansalaisuuden menettänyt henkilö säilyttää sijoitusrahastossa oikeutensa.

28 §

Rahasto-osuuden saajalla ei ole oikeutta käyttää rahasto-osuuden omistajalle tässä laissa säädettyjä oikeuksia ennen kuin rahasto-osuus on 31 §:n mukaisesti rekisteröity tai hän on rahastoyhtiölle ilmoittanut saantonsa ja esittänyt siitä selvityksen. Tämä ei kuitenkaan koske sellaista oikeutta, jota käytetään esittämällä tai luovuttamalla osuustodistus tai siihen kuuluva osinkolippu.

29 §

Rahastoyhtiö on velvollinen antamaan rahasto-osuuden omistajalle osuustodistuksen. Osuustodistus voi koskea useita osuuksia ja voidaan asettaa vain nimetylle henkilölle. Osuustodistus saadaan antaa vain rekisteriin merkitylle henkilölle.

30 §

Osuustodistuksessa on mainittava:

- 1) rahasto-osuuden omistajan ja sijoitusrahaston nimi, rahastoyhtiön toiminimi sekä säilytyspankin toiminimi;
- 2) osuustodistuksen järjestysnumero;
- 3) rahasto-osuuksien lukumäärä;
- 4) miten rahasto-osuus lunastetaan;
- 5) miten ja missä voitonjako tapahtuu; sekä
- 6) missä sijoitusrahaston säännöt sekä neljännesvuosi- ja toimintakertomukset ovat saatavissa.

Osuustodistuksen tulee olla päivätty ja rahastoyhtiön hallituksen tai sen valtuuttaman henkilön allekirjoittama. Allekirjoitus saadaan suorittaa painamalla tai muulla siihen verrattavalla tavalla.

31 §

Rahastoyhtiön on pidettävä rekisteriä kaikista rahasto-osuuksista. Rekisteriin on merkittävä:

- 1) rahasto-osuuden omistajan nimi, kansallisuus, kotipaikka ja postiosoite;
- 2) kunkin rahasto-osuuden omistajan rahasto-osuuksien lukumäärä ja rekisteröintipäivämäärä; sekä
- 3) osuustodistusten järjestysnumero.

Rahasto-osuuden omistajan rahastoyhtiölle ilmoittama saanto, josta on esitetty luotettava selvitys, sekä muu 1 momentissa mainittuun rekisteriin merkittyä seikkaa koskeva yhtiölle ilmoitettu muutos on viivytyksettä merkittävä rekisteriin.

Rekisteri on pidettävä rahastoyhtiössä jokaisen nähtävänä. Rahastoyhtiön määräämää korvausta vastaan jokaisella on oikeus saada jäljennös rekisteristä tai sen osasta.

32 §

Milloin osuustodistus luovutetaan tai pantataan, on vastaavasti sovellettava, mitä velkakirjalain (622/47) 13, 14 ja 22 §:ssä on säädetty juoksevista velkakirjoista. Mainittuja säännöksiä sovellettaessa on se, jolla on osuustodistus hallussaan ja joka rahastoyhtiön osuustodistukseen tekemän merkinnän mukaan on omistajana merkitty rahasto-osuuksista pidettävään rekisteriin rinnastettava siihen, jolla velkakirjalain 13 §:n 2 momentin mukaan edellytetään olevan velkakirjan osoittama oikeus.

Osuustodistukseen liitetystä osinkolipusta säädetään velkakirjalain 24 ja 25 §:ssä.

Jollei osuustodistukseen liity osinkolippuja voidaan sijoitusrahaston sääntöihin ottaa määräys, että se joka on rekisteriin merkitty rahasto-osuuden omistajaksi on oikeutettu nostamaan rahasto-osuudelle tulevan osingon. Tällöin on osingon maksua rekisteriin merkitylle pidettävä pätevä, vaikkei tällä olisikaan ollut oikeutta osinkoon, jollei rahastoyhtiö tiennyt taikka sen olisi pitänyt tietää tästä.

33 §

Rahasto-osuuden omistajalla on oikeus saada rahastoyhtiöltä lunastus rahasto-osuudestaan sijoitusrahaston säännöissä tarkemmin määrätyllä tavalla luovuttamalla osuustodistuksensa rahastoyhtiölle. Lunastamisen tulee tapahtua välittömäs-

ti sijoitusrahaston varoista, jollei jäljempänä toisin säädetä. Lunastuksen tulee tapahtua rahasto-osuuden lunastuspäivän arvoon, josta voidaan vähentää sijoitusrahaston sääntöjen mukaiset lunastusvähennykset.

Mikäli varat lunastamiseen on hankittava myymällä arvopapereita, tulee myymisen tapahtua niin pian kuin mahdollista ja viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen, kun lunastusta vaadittiin rahastoyhtiöltä. Lunastamisen tulee tapahtua heti, kun varat arvopapereiden myynnistä on saatu. Erityisestä syystä pankkitarkastusvirasto voi myöntää luvan ylittää edellä mainitun määräjän.

5 luku

Rahastoyhtiön sijoitustoiminta

34 §

Rahastoyhtiön on harjoitettava sijoitusrahasto-toimintaa huolellisesti ja asiantuntevasti rahasto-osuuden omistajien yhteiseksi eduksi.

35 §

Rahastoyhtiö ei saa harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin sijoitusrahastotoimintaa.

36 §

Sijoitusrahaston varat on sijoitettava välittömästi seuraaviin kohteisiin:

- 1) Helsingin Arvopaperipörssissä noteerattuihin kotimaisiin osakkeisiin, obligaatioihin, debentureihin ja muihin kotimaisiin arvopapereihin;

- 2) muihin kuin 1 kohdassa tarkoitettuihin luotettavalla tavalla noteerattuihin kotimaisiin arvopapereihin, mikäli noteeraus on tapahtunut julkisilla ja säännöllisesti toimivilla markkinoilla, yhteensä enintään määrä, joka vastaa 20 prosenttia sijoitusrahaston arvosta;

- 3) muihin kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettuihin kotimaisiin arvopapereihin, yhteensä enintään määrä, joka vastaa 5 prosenttia sijoitusrahaston arvosta;

- 4) pankkitarkastusviraston hyväksymässä pörssissä noteerattuihin ulkomaisiin osakkeisiin, obligaatioihin, debentureihin ja muihin ulkomaisiin arvopapereihin yhteensä enintään määrä, joka vastaa 20 prosenttia sijoitusrahaston arvosta;

- 5) edellä mainituin rajoituksin 1—3 kohdissa tarkoitettuihin arvopapereihin liittyviä oikeuksia koskeviin todistuksiin; sekä

- 6) saataviin kotimaisilta pankeilta yhteensä enintään määrä, joka vastaa 15 prosenttia sijoitusrahaston arvosta, vaadittaessa maksettavien

saatavien määrä kotimaisilta pankeilta tulee aina olla kuitenkin vähintään 5 prosenttia sijoitusrahaston arvosta.

Erityisestä syystä pankkitarkastusvirasto voi antaa määräajaksi luvan ylittää momentissa mainittuja rajoja.

37 §

Rahastoyhtiö saa sijoittaa hallinnassaan olevien sijoitusrahastojen varoja saman osakeyhtiön osakkeisiin enintään määrän, joka vastaa 20 prosenttia osakeyhtiön koko osakepääomasta ja kaikkien osakkeiden tuottamasta äänimäärästä.

Rahastoyhtiö saa sijoittaa sijoitusrahaston varoja saman antajan arvopapereihin yhteensä enintään määrän, joka vastaa 10 prosenttia sijoitusrahaston arvosta.

Rahastoyhtiö ei saa omistaa toisen rahastoyhtiön osakkeita. Rahastoyhtiö ei myöskään saa sijoittaa hallinnassaan olevien sijoitusrahastojen varoja toisen rahastoyhtiön osakkeisiin tai sen hallinnassa oleviin sijoitusrahastoihin.

38 §

Rahastoyhtiö ei saa sijoitusrahastoon hankkia arvopapereita markkina-arvoa kalliimmalla hinnalla tai rahastosta myydä arvopapereita markkina-arvoa halvemmalla hinnalla, ellei siihen ole erityistä syytä.

39 §

Rahastoyhtiö ei saa ilman pankkitarkastusviraston lupaa ottaa luottoa sijoitusrahastotoimintaa varten tai antaa sijoitusrahastoon kuuluvaa omaisuutta pantiksi taikka muulla tavalla käyttää tällaista omaisuutta luoton vakuutena.

Lupa 1 momentissa tarkoitetun luoton ottamiseen tai omaisuuden käyttämiseen luoton vakuutena voidaan myöntää, jos siihen on erityistä syytä. Lupa voidaan myöntää enintään vuodeksi kerrallaan. Pankkitarkastusvirastolla on oikeus antaa määräyksiä luotonotosta tai omaisuuden käyttämisestä luoton vakuutena.

6 luku

Säilytyspankki

40 §

Sijoitusrahastoon kuuluvat arvopaperit ja muut varat on säilytettävä yhdessä tai useammassa säilytyspankissa. Säilytyspankkina voi toimia ainoastaan liikepankki, säästöpankki, osuuspankki tai Postipankki. Säilytyspankin tehtävänä on li-

säksi vastaanottaa ja suorittaa rahastoa koskevat maksut rahastoyhtiön antamien ohjeiden mukaan.

Säilytyspankki voi käyttää ulkomaisia arvopapereita koskevien tehtävien hoitamisessa apunaan ulkomaisia pankkeja tai muita luottolaitoksia.

41 §

Varojen säilyttämisestä ja hoitamisesta on rahastoyhtiön ja säilytyspankin sovittava kirjallisesti. Sopimukselle ja sen muutoksille on haettava pankkitarkastusviraston hyväksyminen.

42 §

Säilytyspankin on noudatettava rahastoyhtiön antamia määräyksiä arvopapereiden myymisestä ja ostamisesta sekä osakkeiden merkinnästä ja rahastosta suoritettavista maksuista. Säilytyspankki ei saa noudattaa yhtiön antamaa määräystä, joka pankin tietien on ristiriidassa lain tai sen nojalla annettujen määräysten taikka sijoitusrahaston sääntöjen kanssa. Jos säilytyspankki päättää olla noudattamatta rahastoyhtiön määräystä ja jollei yhtiö sitä peruuta, yhtiön on pyydettävä asiasta pankkitarkastusviraston lausunto.

7 luku

Tilintarkastus ja tilinpäätös

43 §

Rahastoyhtiön yhtiökokouksen on kullekin tilikaudelle yhtiön ja sen hallinnassa olevien sijoitusrahastojen tilintarkastusta varten valittava vähintään kaksi tilintarkastajaa ja heille varamiehet. Edellä mainittujen tilintarkastajien lisäksi vähintään yhden tilintarkastajan ja hänen varamiehensä on oltava rahasto-osuuden omistajien valitsema.

Mitä tässä laissa on säädetty tilintarkastajasta, on vastaavasti sovellettava tilintarkastajan varamieheen.

44 §

Tilintarkastajan on oltava täysivaltainen Suomessa asuva Suomen kansalainen. Tilintarkastajalla tulee olla sellainen laskentatoimen ja taloudellisten asiain tuntemus kuin sijoitusrahastotoiminnan laatuun ja laajuuteen katsoen on tarpeen tehtävän suorittamiseksi.

Tilintarkastajaksi voidaan valita Keskuskaupakamarin tai kaupakamarin hyväksymä tilintarkastusyhteisö. Ainakin yhden tilintarkastajan ja hänen varamiehensä on oltava Keskuskauppa-

kamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja tai tilintarkastusyhteisö. Tilintarkastajaksi valitun yhteisön on ilmoitettava rahastoyhtiön hallitukselle, kenellä on päävastuu tilintarkastuksen toimittamisesta. Tämän henkilön on oltava Keskuskauppakamarin tai kauppakamarin hyväksymä tilintarkastaja.

45 §

Pankkitarkastusviraston on määrättävä kelpoisuusehdot täyttävä tilintarkastaja:

1) milloin 43 §:n 1 momentin ja 44 §:n säännöksiä on rikottu;

2) milloin tilintarkastaja on osakeyhtiölain 10 luvun 5 §:n 1 ja 2 momentin mukaan esteellinen eikä esteettömien tilintarkastajien lukumäärä ole tämän lain tai rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen mukaan riittävä; tai

3) milloin rahastoyhtiön yhtiöjärjestykseen otettua tilintarkastajien lukumäärää tai kelpoisuutta koskevaa määräystä ei ole noudatettu.

Osakeyhtiölain 10 luvun 1 §:n 3 momentissa ja 14 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitetun määräyksen antaa pankkitarkastusvirasto.

Ennen kuin tässä pykälässä tarkoitettu määräys annetaan, on rahastoyhtiön hallitusta kuultava. Määräys on voimassa siihen asti, kun 1 momentissa tarkoitettua tilintarkastajan tilalle on säädettyä järjestyksessä valittu tilintarkastaja.

46 §

Rahastoyhtiön hallituksen ja toimitusjohtajan sekä säilytyspankin johtokunnan tai hallituksen ja toimitusjohtajan on varattava tilintarkastajalle tilaisuus toimittaa tarkastus siinä laajuudessa kuin tämä katsoo tarpeelliseksi sekä annettava sellaista selvitystä ja apua, jota tilintarkastaja pyytää.

47 §

Tilintarkastajan on hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa tarkastettava sijoitusrahaston ja rahastoyhtiön tilinpäätös ja kirjanpito sekä hallinto.

Tilintarkastajan tulee noudattaa rahastoyhtiön yhtiökokouksen ja rahasto-osuuden omistajien kokouksen antamia erityisiä ohjeita, mikäli ne eivät ole ristiriidassa lain, rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksen tai sijoitusrahaston sääntöjen taikka hyvän tilintarkastustavan kanssa.

Kun tilintarkastus on suoritettu, tilintarkastajan on tehtävä siitä tilinpäätökseen merkintä, jossa viitataan tilintarkastuskertomukseen. Jos tilintarkastaja katsoo, että tuloslaskelmaa tai taset-

ta ei ole vahvistettava, hänen on tehtävä siitäkin merkintä.

48 §

Tilintarkastajien on kultakin tilikaudelta annettava rahastoyhtiön yhtiökokoukselle tilintarkastuskertomus. Kertomus on luovutettava rahastoyhtiön hallitukselle viimeistään kaksi viikkoa ennen varsinaista yhtiökokousta.

Tilintarkastuskertomuksen tulee sisältää lausunto siitä, onko tilinpäätös laadittu voimassa olevien säännösten mukaisesti. Jollei tilinpäätöksessä ole annettu sellaisia tietoja, joita siinä lain tai viranomaisten määräysten mukaan on annettava, tilintarkastajien tulee mainita siitä ja, jos se käy päinsä, antaa kertomuksessaan nämä tiedot.

Jos tarkastuksessa havaitaan, että rahastoyhtiön hallituksen jäsen tai toimitusjohtaja on syllistynyt tekoon tai laiminlyöntiin, josta saattaa seurata vahingonkorvausvelvollisuus, taikka muutoin rikkonut tätä lakia tai rahoitusyhtiön yhtiöjärjestyksestä taikka sijoitusrahaston sääntöjä, on tilintarkastuskertomuksessa tehtävä siitä muistutus. Kertomuksessa on oltava myös vastuuvapautta koskeva lausunto. Tilintarkastajilla on muutoinkin oikeus antaa kertomuksessaan tietoja, joiden saattamista rahastoyhtiön yhtiökokouksen ja rahasto-osuuden omistajien kokouksen tietoon he pitävät tarpeellisina.

Tilintarkastuskertomuksen tulee aina sisältää erityinen lausuma tuloslaskelman ja taseen vahvistamisesta sekä toimintakertomukseen sisältyvästä ehdotuksesta rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston voittoa tai tappiota koskeviksi toimenpiteiksi.

49 §

Rahastoyhtiön on lähetettävä pankkitarkastusvirastolle rahastoyhtiön ja sijoitusrahaston tilinpäätösasiakirjat, tilintarkastuskertomukset ja jäljennökset yhtiön yhtiökokousten ja rahasto-osuuden omistajien kokousten pöytäkirjoista sekä rahaston neljännesvuosikertomukset.

50 §

Kultakin tilikaudelta on laadittava erikseen rahastoyhtiön ja kunkin sijoitusrahaston osalta oma tilinpäätös, joka käsittää tuloslaskelman, taseen ja toimintakertomuksen.

Pankkitarkastusvirasto antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet sijoitusrahaston tilinpäätöksestä sekä siitä miten kirjanpitolakia (655/73) on sovellettava sijoitusrahaston tilinpäätökseen ja sen laatimiseen.

8 luku

Sijoitusrahastotoiminnan luovuttaminen ja lopettaminen

51 §

Rahastoyhtiö voi pankkitarkastusviraston luvalla luovuttaa sijoitusrahaston hallinnon toisen rahastoyhtiön hoidettavaksi.

52 §

Jos rahastoyhtiön toimilupa peruutetaan tai yhtiö asetetaan selvitystilaan taikka yhtiön omaisuus luovutetaan konkurssiin taikka rahastoyhtiö muutoin lopettaa toiminnan, tulee säilytyspankin välittömästi ryhtyä hoitamaan sijoitusrahaston hallintoa. Mikäli säilytyspankkeja on useita, pankkitarkastusviraston on määrättävä, mikä niistä ryhtyy hoitamaan rahaston hallintoa.

53 §

Säilytyspankin hoitaessa sijoitusrahaston hallintoa on sen oikeuksista ja velvollisuuksista sijoitusrahastotoiminnan harjoittamisessa, jollei tässä laissa toisin säädetä, soveltuvin osin voimassa, mitä rahastoyhtiöstä on säädetty.

Säilytyspankki ei saa käyttää äänioikeutta niiden osakkeiden osalta, jotka kuuluvat sijoitusrahastoon.

54 §

Hoitaessaan sijoitusrahaston hallintoa säilytyspankki ei saa ottaa vastaan sijoituksia sijoitusrahastoon eikä lunastaa rahasto-osuuksia.

55 §

Kun säilytyspankki on ryhtynyt hoitamaan rahaston hallintoa, tulee pankin viipymättä ryhtyä toimenpiteisiin rahaston hallinnon luovuttamiseksi toiselle rahastoyhtiölle tai rahaston purkamiseksi. Luovutuksen, johon tarvitaan pankkitarkastusviraston lupa, on tapahduttava niin pian kuin rahasto-osuuden omistajien edut huomioon ottaen se on mahdollista. Ellei luovutusta voida tehdä, pankin on ryhdyttävä toimenpiteisiin rahaston purkamiseksi.

Jos säilytyspankki päättää purkaa rahaston, tulee sen viipymättä myydä rahastoon kuuluvat arvopaperit. Kun arvopaperit on myyty ja rahasto koskevat velat on maksettu tai varat niihin on erotettu, tulee pankin jakaa jäljellä olevat varat rahasto-osuuden omistajille.

Jos säilytyspankki on sopinut sijoitusrahaston hallinnon luovuttamisesta toiselle rahastoyhtiölle ja saanut siihen pankkitarkastusviraston luvan tai

on päättänyt purkaa rahaston, on pankin välittömästi toimitettava tästä kuulutus Viralliseen lehteen ja ilmoitettava erikseen rahasto-osuuden omistajille. Jos rahasto puretaan, tulee kuulutuksessa ilmoittaa, milloin ja millä tavoin 2 momentissa tarkoitetut varat ovat nostettavissa.

56 §

Jollei rahasto-osuuden omistaja ole vuoden kuluessa siitä, kun 55 §:n 2 momentissa tarkoitetut varat olivat nostettavissa, ilmoittautunut nostamaan varoja, jotka hän on jaossa saanut, on säilytyspankin viipymättä talletettava ne rahan, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapauttamiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetun lain (281/31) mukaisesti ulosotonhaltijan huostaan.

Ulosotonhaltijan huostaan tämän lain nojalla talletetut varat on pantava, ellei niitä nosteta neljäntoista päivän kuluessa, rahalaitokseen korkea kasvamaan.

Jollei varoja ole nostettu kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun ne talletettiin ulosotonhaltijan huostaan, menetetään ne valtiolle.

9 luku

Erinäiset säännökset

57 §

Rahastoyhtiön on neljännesvuosittain laadittava kertomus sijoitusrahaston taloudellisesta asemasta ja arvopaperisijoituksista sekä sijoitusrahastotoiminnasta yleensä. Neljännesvuosikertomuksesta on käytävä ilmi arvopapereiden lukumäärä, laatu ja arvot, rahaston varat ja rahastoa koskevat velat, liikkeellä olevien osuuksien ja osuustodistusten lukumäärä sekä osuuden arvo. Neljännesvuosikertomus on rahastoyhtiön hallituksen allekirjoitettava.

Rahastoyhtiön on pidettävä sijoitusrahaston neljännesvuosikertomus ja rahastoyhtiön sekä rahaston tilinpäätösasiakirjat niin pian kuin mahdollista yleisön saatavissa yhtiössä sekä muissa säännöissä määrätyissä paikoissa.

58 §

Rahastoyhtiön hallituksen jäsen tai varajäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja tai hänen varamiehensä sekä toimihenkilö on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on tehtävässään saanut tietää rahastoyhtiön asiakkaan tai jonkun muun taloudellisesta asemasta taikka liike- tai ammattisalaisuudesta.

Rahastoyhtiö on oikeutettu antamaan 1 momentissa tarkoitettuja tietoja ainoastaan syyttäjä- tai poliisiviranomaisille rikoksen selvittämiseksi sekä muuten laissa sellaisen tietojen saantiin oikeutetulle viranomaiselle.

59 §

Rahastoyhtiö on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka yhtiö on sijoitusrahastotoiminnassaan tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut rahasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle.

Säilytyspankki on korvausvelvollinen 1 momentin mukaisesti tässä laissa säädettyjä tehtäviä hoitaessaan aiheuttamastaan vahingosta.

60 §

Rahastoyhtiön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja ja tilintarkastaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän tehtävässään on rikkomalla tätä lakia tai sijoitusrahaston sääntöjä tahallisesti tai tuottamuksesta aiheuttanut rahasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle.

61 §

Rahastoyhtiön osakkeenomistaja on velvollinen korvaamaan vahingon, jonka hän myötävaikuttamalla tämän lain tai rahaston sääntöjen rikkomiseen tahallisesti tai törkeästi tuottamuksesta on aiheuttanut rahasto-osuuden omistajalle tai muulle henkilölle.

62 §

Vahingonkorvauksen sovittelusta sekä korvausvastuun jakautumisesta kahden tai useamman korvausvelvollisen kesken on voimassa, mitä vahingonkorvauslain (412/74) 2 ja 6 luvussa on säädetty.

63 §

Kaikkia rahasto-osuuden omistajia yhteisesti kohdanneesta vahingosta johtuvan 59—61 §:ssä tarkoitetun korvausvaatimuksen esittämisestä ja kanteen nostamisesta päättää rahasto-osuuden omistajien kokous.

Jos korvauskanne päätetään nostaa on kokouksessa valittava asiamies, jolla on oikeus edustaa rahasto-osuuden omistajia vahingonkorvausasiassa. Asiamiehelle on annettava toimiohjeet. Asias- ta aiheutuneet kulut ja asiamiehelle menevä palkkio suoritetaan sijoitusrahaston varoista pankkitarkastusviraston vahvistaman laskelman mukaisesti.

Rahasto-osuuden omistajille yhteisesti tuleva vahingonkorvaus suoritetaan sijoitusrahastolle.

64 §

Jos rahasto-osuuden omistajien kokouksessa on päätetty olla esittämättä korvausvaatimusta ja nostamatta korvauskannetta, mutta rahasto-osuuden omistajat, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista osuuksista tai yksi kolmasosa kokouksessa edustetuista osuuksista, ovat äänestäneet päätöstä vastaan, voidaan kannetta ajaa rahasto-osuuden omistajien puolesta sen estämättä, mitä 63 §:n 1 momentissa on säädetty.

Kanteen voivat nostaa rahasto-osuuden omistajat, joilla on vähintään yksi kymmenesosa kaikista osuuksista tai vähintään vastaava määrä osuuksia kuin 1 momentissa tarkoitetuilla päätöstä vastustaneilla rahasto-osuuden omistajilla. Jos rahasto-osuuden omistaja luopuu kanteesta sen nostamisen jälkeen, voivat muut kanteen nostaneet rahasto-osuuden omistajat kuitenkin jatkaa sitä.

Kanne on pantava vireille kolmen kuukauden kuluessa rahasto-osuuden omistajien kokouksen päätöksestä. Kanteen nostaneet rahasto-osuuden omistajat vastaavat oikeudenkäyntikuluista. He ovat kuitenkin oikeutettuja saamaan sijoitusrahaston varoista korvauksen niistä siinä määrin, kuin sijoitusrahastolle oikeudenkäynnillä voitettavat varat siihen riittävät.

65 §

Jos 63 §:ssä tarkoitettu vahinko on aiheutettu rikollisella teolla, on rahasto-osuuden omistajien tästä johtuvaan rangaistusvaatimukseen vastaavasti sovellettava mitä edellä vahingonkorvausvaatimuksesta on säädetty.

66 §

Rahasto-osuuden omistajille yhteisesti osoitettu haaste tai muu tiedonanto asiassa, joka tämän lain mukaan on omistajien kokouksessa käsiteltävä, katsotaan rahasto-osuuden omistajille toimitetuksi, kun se on annettu rahasto-osuuden omistajien kokouksen puheenjohtajalle tiedoksi.

67 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus, milloin se katsoo rahasto-osuuden omistajien edun sitä vaativan, rahasto-osuuden omistajien puolesta ajaa 59—61 §:ssä tarkoitettua korvauskannetta.

68 §

Joka

1) harjoittaa sijoitusrahastotoimintaa olematta siihen oikeutettu;

2) harjoittaa muuten kuin 2 §:ssä mainituin tavoin yleisölle tarkoitettuja yhteisiä arvopaperisijoituksia koskevaa toimintaa;

3) 4 §:n 2 momentin vastaisesti käyttää toiminnassään tai muuten toimintaansa osoittamaan sanaa rahastoyhtiö tai rahasto-osakeyhtiö;

4) 16 §:n 2 momentin vastaisesti käyttää nimitystä sijoitusrahasto, on tuomittava, jollei siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *sijoitusrahastorikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

Sama on laki, jos rahastoyhtiön hallituksen jäsen, toimistujohtaja tai toimihenkilö antaa tahallaan viranomaiselle yhtiötä tai yhteisöä taikka rahasto-osuuden omistajaa koskevan väärän tai harhaanjohtavan tiedon.

69 §

Joka

1) rikkoo 15 §:ssä, 20 §:n 3 momentissa, 23 tai 35 §:ssä taikka 39 §:n 1 momentissa säädettyä kieltoa;

2) laiminlyö rahastoyhtiölle tai säilytyspankille 22 §:n 2 momentissa, 31, 33, 34, 36, 54 tai 57 §:ssä säädettyjä velvollisuuksia,

3) muuten kuin 1 tai 2 kohdassa taikka 68 §:n mainitulla tavalla rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja määräyksiä.

on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta, *sijoitusrahastorikkomuksesta* sakkoon.

70 §

Joka rikkoo 58 §:ssä säädettyä salassapitovelvollisuutta, on tuomittava jollei teosta muualla

laissa ole säädetty ankarampaa rangaistusta, *sijoitusrahastolaissa säädetyn salassapitovelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon.

71 §

Milloin rikoksella, josta tässä laissa säädetään, on loukattu ainoastaan yksityisen oikeutta, ei virallinen syyttäjä saa tehdä siitä syytettä, jollei asianomistaja ole ilmoittanut sitä syytteeseen pantavaksi.

Muuten saa 69 ja 70 §:n mukaan rangaistavasta rikkomuksesta virallinen syyttäjä tehdä syytteen vain, jos pankkitarkastusvirasto on ilmoittanut sen syytteeseen pantavaksi.

72 §

Jos rahastoyhtiö, rahastoyhtiön hallituksen jäsen, toimitusjohtaja, tilintarkastaja taikka vastuullisessa asemassa oleva toimihenkilö ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia, rahastoyhtiön yhtiöjärjestyksestä, sijoitusrahaston sääntöjä tai pankkitarkastusviraston antamia määräyksiä, lääninhallitus voi pankkitarkastusviraston esityksestä velvoittaa hänet uhkasakolla täyttämään velvollisuutensa.

73 §

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 198 _____.

Mitä 15 §:n 1 momentissa on säädetty, ei sovelleta ennen tämän lain voimaantuloa hankintuihin osakkeisiin tai muihin arvopapereihin, mikäli ne myydään sijoitusrahastolle yhden vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta.

2 .

Laki

pankkitarkastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä elokuuta 1969 annetun pankkitarkastuslain (548/69) 1 ja 6 §, 7 §:n 1 ja 3 kohta, 10 §:n 1 momentti sekä 13, 14 ja 19 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 ja 6 §, 7 §:n 1 kohta, 10 §:n 1 momentti sekä 13 ja 14 § 8 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (937/78) ja 19 § 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (685/78), sekä

lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 8 päivänä joulukuuta 1978 annetulla lailla, uusi 4 momentti seuraavasti:

1 §

Liikepankkien, säästöpankkien, osuuspankkien, kiinnitysluottopankkien, hypoteekkiyhdistysten, luotto-osakeyhtiöiden, rahastoyhtiöiden,

pankkien vakuusrahastojen ja ulkomaisten luotolaitosten edustustojen toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

6 §

Pankkitarkastusviraston tehtävänä on valvoa, että sen valvonnassa olevat yhteisöt ja ulkomaisen luottolaitosten edustustot toimivat lain ja yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaisesti, ja suorittaa näiden yhteisöjen ja edustustojen tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

7 §

Pankkitarkastusviraston on erityisesti:

1) annettava valvonnassaan oleville yhteisöille ja edustustoille tarkastuksen suorittamiseksi tarpeelliset yleiset ohjeet;

3) seurattava valvonnassaan olevien yhteisöjen ja edustustojen toimialoilla vallitsevia olosuhteita sekä tehtävä esityksiä kehityksen kulloinkin vaatimiksi toimenpiteiksi ja erityisesti yleiseltä kannalta hyväksyttävän kilpailun edistämiseksi valvonnassaan olevien yhteisöjen ja edustustojen toimialalla.

8 §

Mitä 1—3 momentissa on säädetty, on vastavasti sovellettava sijoitusrahastolaissa (/) mainittuun rahasto-osuuden omistajien kokoukseen.

10 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus kieltää valvonnassaan olevan yhteisön yhtiökokouksen, osuuskunnan tai hypoteekkiyhdistyksen taikka sijoitusrahaston rahasto-osuuden omistajien kokouksen taikka isäntien, hallitusneuvoston, hallituksen tai johtokunnan päätöksen toimeenpano, jos se on ristiriidassa lain tai yhteisön yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen kanssa. Jos tällainen päätös on pantu täytäntöön, pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa yhteisön ryhtymään toimenpiteisiin oikaisun aikaansaamiseksi. Sama oikeus pankkitarkastusvirastolla on, milloin havaitaan sen val-

vonnassa olevan yhteisön muutoin menetelleen lain tai yhteisön yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen vastaisesti.

13 §

Jos pankkitarkastusviraston valvonnassa olevan yhteisön ja edustuston hoidossa on olennaisesti poikettu lain tai yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen määräyksistä taikka muuten on syytä varoa yhteisön ja edustuston toiminnan voivan vakavasti vahingoittaa yleistä etua, pankkitarkastusviraston on esitettävä valtiovarainministeriölle, että ministeriö peruuttaisi pankkitarkastusviraston valvonnassa olevan yhteisön toimiluvan tai edustustolle annetun luvan.

Valtiovarainministeriön on kuultava yhteisöä ja edustustoa ennen kuin päätös peruuttamisesta tehdään.

14 §

Pankkitarkastusvirastolla on tämän lain mukainen velvollisuus ja oikeus valvoa sen valvonnassa olevaa yhteisöä ja edustustoa myös yhteisön ja edustuston toiminnan ollessa keskeytettynä taikka sen ollessa suljettuna tai selvitystilassa.

19 §

Pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten peittämiseksi on sen valvonnassa olevien yhteisöjen vuosittain suoritettava valtiovarainministeriön määräämä maksu. Kustannuksia eri yhteisöryhmien kesken jaettaessa on otettava huomioon kunkin yhteisöryhmän aiheuttaman valvontatyön laajuus. Yksityisen yhteisön osalta on sen suoritettavan valvontamaksun määräämisperusteena yhteisön taseen loppusumma kalenterivuoden lopussa. Rahastoyhtiön ja ulkomaisen luottolaitoksen edustuston valvonnasta perittävän maksun määräämisperusteena on yhteisön ja edustusten aiheuttaman valvontatyön laajuus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 .

3.

Laki**kirjanpitolain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 10 päivänä elokuuta 1973 annetun kirjanpitolain (655/73) 1 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 24 päivänä kesäkuuta 1982 annetulla lailla (473/82), uusi näin kuuluva 4 momentti:

1 §

— — — — —
Mitä 3 momentissa on säädetty, koskee myös sijoitusrahastolaissa (/) tarkoitettua rahastoyhtiötä sen hallinnassa olevan sijoitusrahaston osalta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

4.

Laki**elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* elinkeinon harjoittamisen oikeudesta 27 päivänä syyskuuta 1919 annetun lain 3 §:n 24 ja 25 kohta, sellaisena kuin ne ovat 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (484/85), sekä *lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 12 päivänä joulukuuta 1941, 28 päivänä tammikuuta 1944, 8 päivänä heinäkuuta 1961, 11 päivänä joulukuuta 1964, 12 päivänä elokuuta 1966, 16 päivänä maaliskuuta 1979 sekä 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla (858/41, 72/44, 388/61, 597/64, 442/66, 320/79 ja 653/85), uusi 26 kohta seuraavasti:

3 §

Seuraavien elinkeinojen harjoittamisesta säädetään erikseen lailla tai asetuksella:

25) liikevaihtoverottoman matkustajamyynnin järjestäminen ja hallinnointi; sekä
26) sijoitusrahastotoiminta.

24) matkatoimistoliikkeet;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

5.

Laki**taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan taloudellisen kilpailun edistämisestä 25 päivänä toukokuuta 1973 annetun lain (423/73) 3 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

3 §

— — — — —
Pankkien, luotto-osakeyhtiöiden ja rahastoyhtiöiden sekä vakuutuslaitosten valvonnasta on säädetty erikseen.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

6.

Laki

eräistä yhteisomistussuhteista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan eräistä yhteisomistussuhteista 25 päivänä huhtikuuta 1958 annetun lain (180/58) 1 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

1 §

Aviopuolisoiden ja jakamattoman kuolinpesän sekä yhtiön osakkaiden välisistä oikeudellisista suhteista samoin kuin yhteisestä kaivoksesta ja laivanisännistöyhtiöstä ja sijoitusrahastosta on noudatettava, mitä niistä on erikseen säädetty. Tämän lain säännösten estämättä on myös nou-

datettava mitä muun kuin lailla säännellyn yhtiön osakkaiden välisestä oikeudellisesta suhteesta on osakkaiden kesken katsottava sovituksi ja mitä muussa lainsäädännössä on yhteisestä omaisuudesta erikseen säädetty.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

7.

Laki

velkakirjalain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä heinäkuuta 1947 annetun velkakirjalain (622/47) 24 § näin kuuluvaksi:

24 §

Osinkolipun haltija on oikeutettu lippua vastaan nostamaan osingon, vaikkei hän olekaan osakkeen tai sijoitusrahastolaissa (/) tarkoitettujen rahasto-osuuden omistaja. Siitä lähtien, kun päätös osingonjaosta on tehty, on osinkolippu, edellyttäen, että osakkeen tai rahasto-osuuden tuottama oikeus on pätevä, noudatettava, mitä haltijavelkakirjasta on säädetty. Osinkolippuun, joka havaitaan hankituksi osakekirjan tai osuustodistuksen keralla, saajalla ei kuitenkaan ole parempaa oikeutta kuin osakekirjaan tai

osuustodistukseen. Sellaisen lipun haltija on velvollinen noudattamaan yhtiöjärjestyksen tai sijoitusrahaston sääntöjen osinkolippuja koskevia määräyksiä.

Jos osinkolippu havaitaan hankituksi erillään osakekirjasta tai osuustodistuksesta, ennen kuin päätös osingonjaosta on tehty, ei 14 ja 15 §:n säännöksiä sovelleta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

Helsingissä 28 päivänä marraskuuta 1986

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

2.

Laki

pankkitarkastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 29 päivänä elokuuta 1969 annetun pankkitarkastuslain (548/69) 1 ja 6 §, 7 §:n 1 ja 3 kohta, 10 §:n 1 momentti sekä 13, 14 ja 19 §,

sellaisina kuin niistä ovat 1 ja 6 §, 7 §:n 1 kohta, 10 §:n 1 momentti sekä 13 ja 14 § 8 päivänä joulukuuta 1978 annetussa laissa (937/78) ja 19 § 31 päivänä elokuuta 1978 annetussa laissa (685/78), sekä

lisätään 8 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 8 päivänä joulukuuta 1978 annetulla lailla, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Liikepankkien, säästöpankkien, osuuspankkien, kiinnitysluottopankkien, hypoteekkiyhdistysten, luotto-osakeyhtiöiden, pankkien vakuusrahastojen ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

6 §

Pankkitarkastusviraston tehtävänä on valvoa, että liikepankit, säästöpankit, osuuspankit, kiinnitysluottopankit, hypoteekkiyhdistykset, luotto-osakeyhtiöt, pankkien vakuusrahastot ja ulkomaisten luottolaitosten edustustot toimivat lain ja yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaisesti, ja suorittaa valvonnassaan olevien yhteisöjen tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

7 §

Pankkitarkastusviraston on erityisesti:

1) annettava liike- ja kiinnitysluottopankeille, hypoteekkiyhdistyksille sekä luottoosakeyhtiöille tarkastuksen suorittamiseksi tarpeelliset yleiset ohjeet;

3) seurattava pankkitoiminnassa vallitsevia olosuhteita sekä tehtävä esityksiä *sen* kehityksen kulloinkin vaatimiksi toimenpiteiksi ja erityisesti yleiseltä kannalta hyväksyttävän *taloudellisen* kilpailun edistämiseksi pankkialalla;

Ehdotus

1 §

Liikepankkien, säästöpankkien, osuuspankkien, kiinnitysluottopankkien, hypoteekkiyhdistysten, luotto-osakeyhtiöiden, *rahastoyhtiöiden*, pankkien vakuusrahastojen ja ulkomaisten luottolaitosten edustustojen toiminnan valvontaa varten on valtiovarainministeriön alainen pankkitarkastusvirasto.

6 §

Pankkitarkastusviraston tehtävänä on valvoa, *että sen valvonnassa olevat yhteisöt ja ulkomaisten luottolaitosten edustustot* toimivat lain ja yhtiöjärjestyksensä tai sääntöjensä mukaisesti, ja suorittaa *näiden* yhteisöjen ja edustustojen tarkastus niin usein ja siinä laajuudessa kuin valvontatehtävien hoito vaatii.

1) annettava *valvonnassaan oleville yhteisöille ja edustustoilta* tarkastuksen suorittamiseksi tarpeelliset yleiset ohjeet;

3) seurattava *valvonnassaan olevien yhteisöjen edustustojen toimialoilla* vallitsevia olosuhteita sekä tehtävä esityksiä kehityksen kulloinkin vaatimiksi toimenpiteiksi ja erityisesti yleiseltä kannalta hyväksyttävän kilpailun edistämiseksi *valvonnassaan olevien yhteisöjen toimialalla*.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Mitä 1—3 momentissa on säädetty, on vastaavasti sovellettava sijoitusrahastolaissa (/) mainittuun rahasto-osuuden omistajien kokoukseen.

10 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus kieltää valvonnassaan olevan yhteisön yhtiökokouksen, osuuskunnan tai hypoteekkiyhdistyksen kokouksen tai isäntien sekä hallintoneuvoston, hallituksen taikka johtokunnan päätöksen toimeenpano, jos se on ristiriidassa lain tai yhteisön yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen kanssa. Jos tällainen päätös on pantu täytäntöön, pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa yhteisön ryhtymään toimenpiteisiin oikaisun aikaansaamiseksi. Sama oikeus pankkitarkastusvirastolla on, milloin havaitaan sen valvonnassa olevan yhteisön muutoin menetelleen lain tai yhteisön yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen vastaisesti.

10 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus kieltää valvonnassaan olevan yhteisön yhtiökokouksen, osuuskunnan tai hypoteekkiyhdistyksen taikka sijoitusrahaston rahasto-osuuden omistajien kokouksen taikka isäntien, hallintoneuvoston, hallituksen tai johtokunnan päätöksen toimeenpano, jos se on ristiriidassa lain tai yhteisön yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen kanssa. Jos tällainen päätös on pantu täytäntöön, pankkitarkastusvirasto voi velvoittaa yhteisön ryhtymään toimenpiteisiin oikaisun aikaansaamiseksi. Sama oikeus pankkitarkastusvirastolla on, milloin havaitaan sen valvonnassa olevan yhteisön muutoin menetelleen lain tai yhteisön yhtiöjärjestyksen taikka sääntöjen vastaisesti.

13 §

Jos pankkitarkastusviraston valvonnassa olevan yhteisön hoidossa on olennaisesti poikettu lain tai yhtiöjärjestyksen tahti sääntöjen määräyksistä taikka muuten on syytä varoa yhteisön toiminnan voivan vakavasti vahingoittaa yleistä etua, pankkitarkastusviraston on esitettävä valtiovarainministeriölle, että ministeriö peruuttaisi pankin tai hypoteekkiyhdistyksen tahti luotto-osakeyhtiön toimiluvan.

Valtiovarainministeriön on kuultava pankkia tai hypoteekkiyhdistystä tahti luotto-osakeyhtiötä ennen kuin päätös peruuttamisesta tehdään.

13 §

Jos pankkitarkastusviraston valvonnassa olevan yhteisön ja edustuston hoidossa on olennaisesti poikettu lain tai yhtiöjärjestyksen tahti sääntöjen määräyksistä taikka muuten on syytä varoa yhteisön ja edustusten toiminnan voivan vakavasti vahingoittaa yleistä etua, pankkitarkastusviraston on esitettävä valtiovarainministeriölle, että ministeriö peruuttaisi yhteisön toimiluvan tahti edustustolle annetun luvan

Valtiovarainministeriön on kuultava yhteisöä tahti edustustoa ennen kuin päätös peruuttamisesta tehdään.

14 §

Pankkitarkastusvirastolla on tämän lain mukainen velvollisuus ja oikeus valvoa pankkia tai hypoteekkiyhdistystä tahti luotto-osakeyhtiötä myös sen toiminnan ollessa keskeytettynä taikka sen ollessa suljettuna tai selvitystilassa.

14 §

Pankkitarkastusvirastolla on tämän lain mukainen velvollisuus ja oikeus valvoa sen valvonnassa olevaa yhteisöä ja edustustoa myös yhteisön ja edustuston toiminnan ollessa keskeytettynä taikka sen ollessa suljettuna tai selvitystilassa.

19 §

Pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten peittämiseksi on sen alaisen rahalaitoksen ja ulkomaisen luottolaitoksen edustuston vuosittain suoritettava valtiovarainministeriön määräämä maksu. Kustannuksia eri pankkiryhmien kesken jaettaessa on otettava huomioon

19 §

Pankkitarkastusviraston toiminnasta johtuvien kustannusten peittämiseksi on sen valvonnassa olevien yhteisöjen vuosittain suoritettava valtiovarainministeriön määräämä maksu. Kustannuksia eri yhteisöryhmien kesken jaettaessa on otettava huomioon kunkin yhteisöryhmän aiheuttaman

Voimassa oleva laki

kunkin pankkiryhmän aiheuttaman valvontatyön laajuus. Yksityisen pankin osalta on sen suoritettavan valvontamaksun määräämisperusteena pankin omaisuustaseen loppusumma edellisen kalenterivuoden lopussa. Edustuston valvonnasta perittävän maksun määräämisperusteena on sen aiheuttaman valvontatyön laajuus.

Ehdotus

valvontatyön laajuus. Yksityisen yhteisön osalta on sen suoritettavan valvontamaksun määräämisperusteena yhteisön taseen loppusumma kalenterivuoden lopussa. *Rahastoyhtiön ja ulkomaisen luottolaitoksen* edustuston valvonnasta perittävän maksun määräämisperusteena on yhteisön ja edustuston aiheuttaman valvontatyön laajuus.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

3.

Laki**kirjanpitolain 1 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään 10 päivänä elokuuta 1973 annetun kirjanpitolain (655/73), sellaisena kuin se on osittain muutettuna 24 päivänä kesäkuuta 1982 annetulla lailla (473/82) 1 §:ään uusi näin kuuluva 4 momentti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Osakeyhtiö, osuuskunta, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, yhdistys ja muu sellainen yhteisö sekä säätiö ovat kuitenkin aina kirjanpitovelvollisia ja niiden on soveltuvin osin noudatettava tämän lain säännöksiä.

Mitä 3 momentissa on säädetty, koskee myös sijoitusrahastolaisissa (/) tarkoitettua rahastoyhtiötä sen hallinnassa olevan sijoitusrahaston osalta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 198 .

4.

Laki**elinkeinon harjoittamisen oikeudesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* elinkeinon harjoittamisen 27 päivänä syyskuuta 1919 oikeudesta annetun lain 3 §:n 24 ja 25 kohta, sellaisena kuin ne ovat 14 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (484/85), sekä *lisätään* 3 §:ään, sellaisena kuin se on muutettuna viimeksi mainitulla lailla sekä 12 päivänä joulukuuta 1941, 28 päivänä tammikuuta 1944, 8 päivänä heinäkuuta 1961, 11 päivänä joulukuuta 1964, 12 päivänä elokuuta 1966, 16 päivänä maaliskuuta 1979 sekä 26 päivänä heinäkuuta 1985 annetuilla laeilla (858/41, 72/44, 388/61, 597/64, 442/66, 320/79 ja 653/85), uusi 26 kohta seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Seuraavien elinkeinosten hajoittamisesta säädetään erikseen lailla tai asetuksella:

24) matkatoimistoliikkeet; sekä

24) *matkatoimistoliikkeet;*

Voimassa oleva laki

25) Liikevaihtoverottoman matkustajamyynnin järjestäminen ja hallinnointi.

Ehdotus

25) liikevaihtoverottoman matkustajamyynnin järjestäminen ja hallinnointi *sekä*
26) *sijoitusrahastotoiminta.*

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .*

5.

Laki

taloudellisen kilpailun edistämisestä annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan taloudellisen kilpailun edistämisestä 25 päivänä toukokuuta 1973 annetun lain (423/73) 3 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Pankkien ja luotto-osakeyhtiöiden sekä vakuutuslaitosten valvonnasta on säädetty erikseen.

Pankkien, luotto-osakeyhtiöiden *ja rahastoyhtiöiden* sekä vakuutuslaitosten valvonnasta on säädetty erikseen.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .*

6.

Laki

eräistä yhteisomistussuhteista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan eräistä yhteisomistussuhteista 25 päivänä huhtikuuta 1958 annetun lain (180/58) 1 §:n 3 momentti näin kuuluvaksi:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 §

Aviopuolisoiden ja jakamattoman kuolinpesän sekä yhtiön osakasten välisistä oikeudellisista suhteista samoin kuin yhteisestä kaivoksesta ja laivanisännistöyhtiöstä noudatettakoon, mitä niistä on erikseen säädetty. Tämän lain säännösten estämättä noudatettakoon myös, mitä muun kuin lailla säännellyn yhtiön osakasten välisestä oikeudellisesta suhteesta on osakasten kesken katsottava sovituksi ja mitä muussa lainsäädännössä on yhteisestä omaisuudesta erikseen säädetty.

Aviopuolisoiden ja jakamattoman kuolinpesän sekä yhtiön *osakkaiden välisistä oikeudellisista suhteista samoin kuin yhteisestä kaivoksesta ja laivanisännistöyhtiöstä ja sijoitusrahastosta on noudatettava*, mitä niistä on erikseen säädetty. Tämän lain säännösten estämättä *on myös noudatettava*, mitä muun kuin lailla säännellyn yhtiön *osakkaiden* välisestä oikeudellisesta suhteesta on *osakkaiden* kesken katsottava sovituksi ja mitä muussa lainsäädännössä on yhteisestä omaisuudesta erikseen säädetty.

*Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .*

7.

Laki velkakirjalain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä heinäkuuta 1947 annetun velkakirjalain (622/47) 24 § näin kuuluvaksi:

Voimassa oleva laki

24 §

Osinkolipun haltija on oikeutettu lippua vastaan nostamaan osingon, vaikkei hän olekaan osakkeen omistaja. Siitä lähtien, kun päätös osingonjaosta on tehty, on osinkolipusta, edellyttäen, että osakkeen tuottama oikeus on pätevä, noudatettava, mitä haltijavelkakirjasta on säädetty. Osinkolippuun, joka havaitaan hankituksi osakekirjan keralla, älköön saajalla kuitenkaan olko parempaa oikeutta kuin osakekirjaankaan. Sellaisen lipun haltija noudattakoon yhtiöjärjestyksen osinkolippuja koskevia määräyksiä.

Jos osinkolippu havaitaan hankituksi erillään osakekirjasta ennen kuin päätös osingonjaosta on tehty, älköön 14 ja 15 §:n säännöksiä sovelletta-

Ehdotus

24 §

Osinkolipun haltija on oikeutettu lippua vastaan nostamaan osingon, vaikkei hän olekaan osakkeen *tai sijoitusrahastolaissa (/) tarkoitettuna* rahasto-osuuden omistaja. Siitä lähtien, kun päätös osingonjaosta on tehty, on osinkolipusta, edellyttäen, että osakkeen *tai rahasto-osuuden* tuottama oikeus on pätevä, noudatettava, mitä haltijavelkakirjasta on säädetty. Osinkolippuun, joka havaitaan hankituksi osakekirjan *tai osuustodistuksen* keralla, saajalla ei kuitenkaan ole parempaa oikeutta kuin *osakekirjaan tai osuustodistukseen*. Sellaisen lipun haltija on *velvollinen noudattamaan* yhtiöjärjestyksen tai *sijoitusrahaston sääntöjen* osinkolippuja koskevia määräyksiä.

Jos osinkolippu havaitaan hankituksi erillään osakekirjasta *tai osuustodistuksesta*, ennen kuin päätös osingonjaosta on tehty, *ei* 14 ja 15 §:n säännöksiä *sovelleta*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 . _____

LUONNOKSET SIOJITUSRAHASTOLAISTA JOHTUVISTA MUUTOKSISTA
VEROLAINSÄÄDÄNTÖÖN

1.

Laki

tulo- ja varallisuusverolain 11 ja 32 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 31 päivänä joulukuuta 1974 annetun tulo- ja varallisuusverolain 11 §:n 1 momentin 2 kohta ja 32 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 11 §:n 1 momentin 2 kohta 15 päivänä kesäkuuta 1984 annetussa laissa (468/84) ja 32 a § muutettuna 28 päivänä joulukuuta 1984 annetulla lailla (972/84) näin kuuluviksi:

11 §

Sekä tulon että varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta ovat vapaat:

2) kansaneläkelaitos, kunnallinen eläkelaitos, sairaus- ja hautausavustuskassa, *sijoitusrahasto*, valtakunnallinen työttömyyskassa, työttömyyskassojen keskuskassa, tukirahasto ja erorahasto, sekä

32 a §

Luonnollinen henkilö tai erillisenä verovelvollisena verotettava kotimainen kuolinpesä saa vähentää kokonaistulostaan kotimaiselta osakeyhtiöltä saatujen osinkojen, kotimaiselta osuuskunnalta saatujen osuuspääoman korkojen, *kotimaiselta sijoitusrahastolta saatujen voitto-osuuksien* taikka kotimaiselta säästöpankilta tai osuuspankilta saatujen niiden lisärahoituslaitoksille maksettavien korkojen ja muun veronalaisen koron sekä muuna asuntona kuin vapaa-ajan asuntona

käytettäväksi vuokratusta asunnosta saadun vuokratulon perusteella yhteensä 7 200 markkaa, kuitenkin enintään edellä tarkoitettujen tulojen yhteismäärän (*omaisuustulovähennys*). Vähennyksen perusteena otetaan kuitenkin huomioon muita tässä pykälässä mainittuja tuloja kuin vuokratuloja enintään 5 200 markkaa mihin määrään saa sisältyä muita korkoja kuin osuuspääoman korkoja ja edellä mainittuja lisärahoituslaitoksille maksettavia korkoja enintään 3 800 markkaa.

Omaisuuksien voitto-osuuksien määrää laskettaessa osinkotulon, *voitto-osuuden*, korkotulon ja vuokratulon vähennyksenä ei oteta huomioon 2 luvussa tarkoitettuja vähennyksiä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 198 ja sitä sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 198 toimitettavassa verotuksessa.

2.

Laki

verotuslain 33 ja 51 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 12 päivänä joulukuuta 1958 annetun verotuslain 33 §:n 3 momentti ja 51 §:n 3 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 33 §:n 3 momentti 29 päivänä joulukuuta 1967 annetussa laissa (615/67) ja 51 §:n 3 momentti 31 päivänä joulukuuta 1974 annetussa laissa (1025/74), näin kuuluviksi:

33 §

Tulo- ja varallisuusverolain 11 §:n 2 kohdassa tarkoitettujen sijoitusrahastojen ja 4 §:n 3 kohdassa tarkoitettujen yhteisöjen tulee siitä huolimatta, että

ne ovat varallisuuden perusteella suoritettavasta verosta vapaat, antaa verotusta varten kehotuksetta varojaan ja velkojaan koskevat tässä luvussa tarkoitettut tiedot.

51 §

Yhtymän ilmoitusvelvollisuuden täyttäminen on yhtymän osakkaan velvollisuutena. Yhteismetsän hoitokunta vastaa yhteismetsän ilmoitusvelvollisuuden täyttamisestä. *Sijoitusrahastolaissa*

(/) tarkoitetun sijoitusrahaston ilmoitusvelvollisuuden täyttamisestä vastaa sanotussa laissa tarkoitettu rahastoyhtiö.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

3.

Laki

ennakkoperintälain 31 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä marraskuuta 1959 annetun ennakkoperintälain 3 luvun otsikko, sellaisena kuin se on 23 päivänä heinäkuuta 1982 annetussa laissa (560/82) ja 31 §, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1985 annetussa laissa (540/85), näin kuuluvaksi:

3 luku

*Ennakkopidätys osingosta, korosta ja
voitto-osuudesta*

31 §

Ennakkopidätysvelvollisia ovat:

1) osakeyhtiö ja *rahastoyhtiö*, maksamastaan osingosta;

1 a) osuuskunta maksamastaan osuuspääoman korosta;

1 b) *sijoitusrahasto maksamastaan voitto-osuudesta*;

2) rahalaitos korosta, jonka se maksaa ottamastaan talletuksesta, lisärahastosijoituksesta tai haltijalle maksettavaksi asetetusta sitoumuksesta;

3) osuuskunnan säästökassa ottamastaan talletuksesta maksamastaan korosta;

4) työnantaja perustamaansa huoltokonttoriin tehdystä talletuksesta maksamastaan korosta;

5) osuuskuntalain 18 a §:ssä tarkoitettu lainausliikettä harjoittava osuuskunta ottamastaan talletuksesta maksamastaan korosta; ja

6) obligaatiolainan, debentuurilainan ja muun joukkovelkakirjalainan liikkeeseen laskija lainan korosta.

Osingosta ja edellä 1 momentissa mainitusta *voitto-osuudesta* ja korosta toimitettavan ennakkopidätyksen suuruus määrätään asetuksella, ei kuitenkaan suuremmaksi kuin 50 prosentiksi osingon tai koron määrästä.

Osinkona pidetään myös osakeyhtiön ottamastaan muusta kuin 1 momentissa tarkoitettusta lainasta maksamaa tai hyvittämää korkoa, jos korko on määrätty kokonaan tai osaksi riippuvaksi yhtiön vuosivoiton tai osingon suuruudesta tai jos laina tuottaa osallisuuden yhtiön vuosivoitton.

Jos osuuspääoman koron määrä on pienempi kuin 20 markkaa, ei ennakkopidätystä toimiteta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .

4.

Laki

leimaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 10 §:n *Päätöstä, pöytäkirjanotetta tai muuta toimituskirjaa* koskevan nimikkeen 3 kohta ja *Rekisteriotetta* koskevan nimikkeen 4 ja 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat 9 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa (916/83) ja 54 § sekä lisätään 10 §:n *Rekisteriotetta* koskevaan nimikkeeseen, sellaisena kuin se on mainitussa 9 päivänä joulukuuta 1983 annetussa laissa, uusi 6 kohta ja 88 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

10 §

Seuraavat toimituskirjat tai viranomaiselle esitettyyn asiakirjaan merkityt lupatodistukset, mikäli ne eivät ole leimaverosta vapaat, on 6 ja 8 §:ssä säädetyn leiman sijasta varustettava leimalla seuraavin määrin:

Päätös, pöytäkirjanote tai muu toimituskirja, jolla myönnetään lupa tai oikeus:

3) pankkiliikkeen *tai sijoitusrahastolaissa* (/) *tarkoitettun rahastoyhtiön* toiminnan harjoittamiseen:

a) liikepankin perustamiseen 182 000 markkaa;

b) säästöpankin, osuuspankin, kiinnitysluotto-pankin, hypoteekkiyhdistyksen tai luotto-osakeyhtiön perustamiseen 35 000 markkaa;

c) liikepankin, säästöpankin, osuuspankin, kiinnitysluottopankin tai hypoteekkiyhdistyksen sivukonttorin *taikka rahastoyhtiön perustamiseen Suomessa* 18 000 markkaa ja liikepankin sivukonttorin perustamiseen ulkomaille 30 000 markkaa;

d) liikepankille tai kiinnitysluottopankille sijoittaa ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten osakkeisiin, osuuksiin ja muihin osuuksiin, 10 000 markkaa.

Rekisteriote:

4) avustuskassarekistereistä, uskonnollisten yhdyskuntain rekisteristä ja yhdistysrekisteristä 20

markkaa arkilta ja jos ote annetaan atk-rekisterilomakkeena, 20 markkaa sivulta;

5) maarekisteristä, sähkölaitoskiinteistörekisteristä ja kaivosrekisteristä 45 markkaa arkilta; sekä

6) *sijoitusrahastorekisteristä* 50 markkaa arkilta.

54 §

Arvopapereilla tarkoitetaan tässä luvussa osakkeita ynnä niiden väliaikaistodistuksia ja muita osuustodistuksia taloudellisissa yhteisöissä sekä sellaisia osakeyhtiön antamia velka- tai muita saamistodisteita, joissa korko on määrätty riippuvaksi yhtiön vuosivoiton tai osingon suuruudesta taikka jotka oikeuttavat osallisuuteen vuosivoitosta. Arvopapereiksi katsotaan myös osakkeiden tai mainitunlaisten saamistodisteiden merkintäoikeudesta annetut todistukset, sanottua oikeutta koskevat luovutuskirjat sekä *sijoitusrahastolain* (/) *mukaiset osuustodistukset*.

88 §

Mitä edellä on säädetty osake- tai osuustodistuksen siirron merkitsemisestä ja hallituksen vastuusta siirron johdosta suoritettavasta leimaverosta, koskee myös *sijoitusrahastolain* (/) *mukaisen sijoitusrahaston osuustodistusta* sekä sanotun lain mukaisen rahastoyhtiön hallitusta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 198 .